

**ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ
ΚΑΙ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ**

ΚΩΝΣΤ. ΡΑΒΑΝΗΣ

Καθηγητής

**Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία
Πανεπιστήμιο Πατρών**

ΠΑΤΡΑ

Ιούνιος 2012

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Γεννήθηκα στην Πάτρα το 1957. Τελείωσα το 12ο Δημοτικό Σχολείο και εν συνεχεία το 3ο Γυμνάσιο Αρρένων Πατρών. Σπούδασα Φυσική στο Τμήμα Φυσικής του Πανεπιστημίου Πατρών, Παιδαγωγικά στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Πατρών και έκανα μεταπτυχιακές σπουδές στη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών στο Πανεπιστήμιο PARIS VII στο Παρίσι. Εκπόνησα Διδακτορική Διατριβή στη Διδακτική της Φυσικής στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών (ΠΤΝ) του Πανεπιστημίου Πατρών.

Υπηρέτησα τη στρατιωτική μου θητεία στο Πολεμικό Ναυτικό.

Από το 1985 εργάστηκα ως εκπαιδευτικός στη Λαϊκή Επιμόρφωση, στη ΣΕΛΔΕ και τη ΣΕΛΜΕ Πατρών, σε φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης, ως αναπληρωτής στη Δευτεροβάθμια Γενική και Τεχνική Εκπαίδευση και με σύμβαση ως διδάσκων με βάση το Π.Δ. 407/80 στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών (ΠΤΝ) του Πανεπιστημίου Πατρών.

Από το 1992 μετά από εκλογή κατέλαβα τη θέση του Λέκτορα της Διδακτικής της Φυσικής στο ΠΤΝ του Παν. Πατρών. Από τον Οκτώβριο του 1995 μετά από εκλογή κατέλαβα τη θέση του Επίκουρου Καθηγητή της Διδακτικής της Φυσικής στο ΠΤΝ του Παν. Πατρών, θέση στην οποία μονιμοποιήθηκα από τον Ιούνιο του 1999. Από τον Φεβρουάριο του 2000 μετά από εκλογή κατέλαβα τη θέση του Αναπληρωτή Καθηγητή και από το Μάρτιο του 2004 τη θέση του Καθηγητή στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία (ΤΕΕΑΠΗ) του Παν. Πατρών στο αντικείμενο *«Διδακτική της Φυσικής με έμφαση στη μάθηση και την κριτική προσέγγιση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην εκπαίδευση»*.

Δίδαξα ως προσκεκλημένος καθηγητής το 2004 στο Université de Provence και το 2011 στο Aix-Marseille Université.

Από τον Σεπτέμβριο του 1996 έως τον Οκτώβριο του 1998 εργάστηκα ως διευθυντής στην Παιδαγωγική Τεχνική Σχολή (ΠΑΤΕΣ) Πατρών της ΣΕΛΕΤΕ.

Από τον Σεπτέμβριο του 2006 έως το Σεπτέμβριο του 2010 υπηρέτησα το Πανεπιστήμιο Πατρών ως Αντιπρύτανης Οικονομικής Ανάπτυξης και Προγραμματισμού.

ΣΠΟΥΔΕΣ

1982 : Μετά από εισαγωγικές εξετάσεις από το ακαδημαϊκό έτος 1976-77 μέχρι το έτος 1981-82, φοίτησα στο Τμήμα Φυσικής του Πανεπιστημίου Πατρών, από το οποίο πήρα το πτυχίο της Φυσικής.

1983 : Το ακαδημαϊκό έτος 1982-83, παρακολούθησα τα μαθήματα του μεταπτυχιακού Τμήματος Didactiques des disciplines (option Physique), στο Πανεπιστήμιο PARIS 7 στο Παρίσι, από το οποίο πήρα το δίπλωμα A.E.S.A στη Διδακτική της Φυσικής.

1988 : Μετά από κατατακτήριες εξετάσεις το ακαδημαϊκό έτος 1985-86 γράφτηκα στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Πατρών, από το οποίο το έτος 1987-88 πήρα το πτυχίο της Παιδαγωγικής.

1991 : Από τον Ιούνιο του 1987 μέχρι τον Ιούνιο του 1991 εκπόνησα διδακτορική διατριβή στην επιστημονική περιοχή της Διδακτικής της Φυσικής στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Πατρών, με θέμα: *"Η συμβολή της συγκρουσιακής δυναμικής στη διδακτική μεθοδολογία του μετασχηματισμού των*

αυθόρμητων παραστάσεων των μαθητών της Πέμπτης Δημοτικού για το φως. Η διαμόρφωση των εννοιών : το φως ως οντότητα στο χώρο, η ευθύγραμμη διάδοση του φωτός, το σκοτάδι, ο χρόνος διάδοσης του φωτός, οι σκιές".

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

1) Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

1983-91: Από το έτος 1983 μέχρι το 1991 παρέδίδα μαθήματα Φυσικής και Χημείας σε μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου.

1987-91: Για τέσσερα σχολικά έτη, εργάστηκα στη Μέση Γενική, Τεχνική και Επαγγελματική εκπαίδευση ως αναπληρωτής, διδάσκοντας Φυσική και Χημεία.

2) Τριτοβάθμια εκπαίδευση

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ (πρώην ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ)

1989-92: Διδασκαλία του μαθήματος "Μεθοδολογία της επιτόπιας παρατήρησης στη σχολική τάξη".

1991-12: Διδασκαλία του μαθήματος "Διδακτική εννοιών της Φυσικής για την προσχολική ηλικία".

1991-93: Διδασκαλία του μαθήματος "Στατιστική".

1993-12: Διδασκαλία του μαθήματος "Ειδικά θέματα Διδακτικής εννοιών της Φυσικής για την προσχολική ηλικία".

1995-06: Διδασκαλία του μαθήματος "Θεμελιώδη παιδαγωγικά ρεύματα για την προσχολική εκπαίδευση".

1998-12: Διδασκαλία του μαθήματος "Προχωρημένα θέματα της Διδακτικής της Φυσικής".

1998-99: Διδασκαλία του μαθήματος "Διδακτικές δραστηριότητες Φυσικών Επιστημών", στο πρόγραμμα εξομοίωσης νηπιαγωγών.

ΤΜΗΜΑ ΦΥΣΙΚΗΣ

1996-06: Διδασκαλία του μαθήματος: "Διδακτική της Φυσικής".

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

1999-2005: Διδασκαλία του μαθήματος "Διδακτική Φυσικών Επιστημών".

ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ

2002-2006: Διδασκαλία του μαθήματος "Εισαγωγή στη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών".

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΩΝ ΥΛΙΚΩΝ

2002-2006: Διδασκαλία του μαθήματος "Εισαγωγή στη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών".

ΤΜΗΜΑ ΧΗΜΕΙΑΣ

2004-2006: Διδασκαλία του μαθήματος "Εισαγωγή στη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών".

3) *Μεταπτυχιακά μαθήματα*

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ
ΗΛΙΚΙΑ

1999-02: Διδασκαλία του μαθήματος: "Επιστημολογία της Φυσικής: ο σχηματισμός των φυσικών εννοιών".

2003-12: Διδασκαλία του μαθήματος: "Εισαγωγή στη Διδακτική των Θετικών Επιστημών".

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

2003-04: Διδασκαλία του μαθήματος: "Διδακτική των Φυσικών Επιστημών".

4) *Επίβλεψη διπλωματικών εργασιών*

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ
ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Από το ακαδημαϊκό έτος 1992-1993 μέχρι σήμερα επίβλεψη 51 διπλωματικών εργασιών.

ΤΜΗΜΑ ΦΥΣΙΚΗΣ

Από το 1993-1994 μέχρι σήμερα επίβλεψη 12 διπλωματικών εργασιών.

5) *Επίβλεψη μεταπτυχιακών διπλωματικών*

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ
ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

1999-2001. Επίβλεψη τεσσάρων μεταπτυχιακών διπλωματικών εργασιών.

2002-2005. Επίβλεψη πέντε μεταπτυχιακών διπλωματικών εργασιών.

2006-2008. Επίβλεψη τριών μεταπτυχιακών διπλωματικών εργασιών.

2008-2010. Επίβλεψη δύο μεταπτυχιακών διπλωματικών εργασιών.

2010-2012. Επίβλεψη τεσσάρων μεταπτυχιακών διπλωματικών εργασιών.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

2004-2006. Επίβλεψη μιας διπλωματικής εργασίας.

2009-2011. Επίβλεψη μιας διπλωματικής εργασίας.

6) *Επίβλεψη διδακτορικών διατριβών*

Επίβλεψη διδακτορικών διατριβών που ολοκληρώθηκαν

1997

Επίβλεψη της διδακτορικής διατριβής του κ. Δημ. Κολιόπουλου με θέμα: «*Επιστημολογικές και διδακτικές διαστάσεις των διαδικασιών συγκρότησης αναλυτικού προγράμματος: η περίπτωση του διδακτικού μετασχηματισμού και της μάθησης της έννοιας της ενέργειας*» η οποία υποστηρίχθηκε τον Μάιο του 1997.

2001

Επίβλεψη της διδακτορικής διατριβής του κ. Νικ. Δαπόντε με θέμα: «*Διαδικασία δημιουργίας εκπαιδευτικού πληροφορικού περιβάλλοντος για τη Φυσική: η περίπτωση της δημιουργίας, της αξιολόγησης και της αναδόμησης του εκπαιδευτικού λογισμικού Αριάδνη για τη διδασκαλία της Κινηματικής*» η οποία υποστηρίχθηκε το Φεβρουάριο του 2001.

2002

Επίβλεψη της διδακτορικής διατριβής της κ. Ελέν. Τζελέπη με θέμα: «*Στρες, αυτοαντίληψη, οικογενειακό κλίμα και σχολική επίδοση των εφήβων: μια συστημική – οικολογική προσέγγιση*» η οποία υποστηρίχθηκε το Μάρτιο του 2002.

2005

Επίβλεψη της διδακτορικής διατριβής του κ. Χρ. Δέδε με θέμα: «*Η χρήση μοντέλων από την Ιστορία της Επιστήμης για την ανίχνευση και το μετασχηματισμό βιωματικών νοητικών παραστάσεων των μαθητών στο πεδίο της Οπτικής: Διδακτική Προσέγγιση*» η οποία υποστηρίχθηκε το Ιούνιο του 2005.

2007

Επίβλεψη της διδακτορικής διατριβής της κ. Μαρ. Καμπεζά με θέμα: «*Η ανάπτυξη, η εφαρμογή και η αξιολόγηση ενός προγράμματος από την περιοχή της στοιχειώδους αστρονομίας για την προσχολική ηλικία*» η οποία υποστηρίχθηκε τον Ιανουάριο του 2007.

2008

Επίβλεψη της διδακτορικής διατριβής του κ. Παν. Παντίδου με θέμα: «*Η συγκρότηση "Λεξικού" όρων σημειωτικής ανάλυσης για τη διδασκαλία της Φυσικής: ένα πλαίσιο μελέτης των διδακτικών πρακτικών με μητρικό πεδίο τη Σημειωτική του Θεάτρου*» η οποία υποστηρίχθηκε τον Φεβρουάριο του 2008.

2011

Επίβλεψη της διδακτορικής διατριβής της κ. Αγγ. Βελλοπούλου με θέμα: «*Η μετάβαση από το επίσημο Αναλυτικό Πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου στην εφαρμογή του. Το παράδειγμα του διδακτικού αντικειμένου "Υλη και ιδιότητες της ύλης"*» η οποία υποστηρίχθηκε τον Σεπτέμβριο του 2011.

Επίβλεψη εκπονούμενων διδακτορικών διατριβών

Επίβλεψη της διδακτορικής διατριβής της κ. Αικ. Νικολακοπούλου με θέμα: «*Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στα κείμενα για την εκπαίδευση: Η περίπτωση της Εκπαίδευσης στις Θετικές Επιστήμες στην Ελλάδα*».

Επίβλεψη της διδακτορικής διατριβής του κ. Γιώρ. Βορβυλά με θέμα: «*Σχεδιασμός και χρήση μαθησιακών αντικειμένων: μια σημειωτική προσέγγιση*».

Συμμετοχή σε περισσότερες από 20 τριμελείς συμβουλευτικές επιτροπές και εξεταστικές επιτροπές διδακτορικών διατριβών στην Ελλάδα, την Κύπρο, τη Γαλλία και τη Μαδαγασκάρη.

7) Σεμινάρια κατάρτισης - Σχολές επιμόρφωσης

1986-87 : Ειδικός επιμορφωτής στο "Πειραματικό επιμορφωτικό πρόγραμμα κλειστής φυλακής Πατρών" της Λαϊκής Επιμόρφωσης.

1987-89 : Κατά τη διάρκεια των δύο αυτών ετών δίδαξα στη ΣΕΛΔΕ Πατρών το μάθημα "Διδακτική των Φυσικών Επιστημών".

1989-90 : Διδασκαλία του μαθήματος "Διδακτική της Φυσικής" στη ΣΕΛΜΕ Πατρών (συνδιδασκαλία).

1991 : "Μεθοδολογία έρευνας στις Φυσικές και Κοινωνικές επιστήμες", στο "Επιμορφωτικό πρόγραμμα κατάρτισης Παιδαγωγών προσχολικής ηλικίας σε

επαγγέλματα δημοσιότητας", του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

1991 : "Μεθοδολογία έρευνας των Επιστημών της Αγωγής", στο "Επιμορφωτικό πρόγραμμα συμπληρωματικής κατάρτισης ανέργων πτυχιούχων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης" του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών.

1992 : "Διδακτικές δραστηριότητες Φυσικών Επιστημών για την προσχολική ηλικία στα μέσα μαζικής ενημέρωσης", στο πρόγραμμα "Επαγγελματική εξειδίκευση Παιδαγωγών προσχολικής ηλικίας σε επαγγέλματα δημοσιότητας", του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

1992 : "Εισαγωγή στη Διδακτική των Φυσικών εννοιών για την προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία", στο πρόγραμμα: "Η χρήση των multi-media στην εκπαίδευση", του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Πατρών.

1993 : "Διδακτική των Φυσικών Επιστημών για την προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία", στο πρόγραμμα: "Εκπαίδευση εκπαιδευτικών στη LOGO", του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Πατρών.

1994 : "Διδακτική της Φυσικής: Προβλήματα μάθησης και διδασκαλίας στην Οπτική", στο πρόγραμμα: "Η χρήση των Hyper-media για την εκπαίδευση στα αντικείμενα της Οπτικής, της Μηχανικής και του Ηλεκτρισμού", του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Πατρών.

1994 : "Διδασκαλία και μάθηση των Φυσικών Επιστημών" στα ΠΕΚ Πατρών και Τρίπολης

1995 : "Διδασκαλία και μάθηση των Φυσικών Επιστημών" στο ΠΕΚ Πατρών.

1995 : "Έρευνα και εκπαιδευτική πράξη στη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών" στο ΠΕΚ Τρίπολης.

1995 : "Ανάπτυξη δραστηριοτήτων από τις Φυσικές Επιστήμες για το Νηπιαγωγείο" στο ΠΕΚ Πατρών.

1996 : "Διδασκαλία και μάθηση των Φυσικών Επιστημών" στο ΠΕΚ Πατρών.

1996 : "Ανάπτυξη δραστηριοτήτων από τις Φυσικές Επιστήμες για το Νηπιαγωγείο" στο ΠΕΚ Πατρών.

1997 : "Διδασκαλία και μάθηση των Φυσικών Επιστημών" στο ΠΕΚ Πατρών.

1997 : "Ψυχολογικές διαστάσεις της έρευνας στη Διδακτική της Φυσικής" σε σεμινάριο της Ένωσης Ελλήνων Φυσικών.

1998 : "Διδασκαλία και μάθηση των Φυσικών Επιστημών" στο ΠΕΚ Πατρών.

1998 : Επιστημολογικές και ψυχολογικές διαστάσεις της Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών" σε σεμινάριο του παραρτήματος Ιωαννίνων της Ένωσης Ελλήνων Φυσικών.

1999-2010: " Οι δραστηριότητες από τις Φυσικές Επιστήμες για το Νηπιαγωγείο και την προσχολική ηλικία" σε σεμινάρια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για τις σχολικές συμβουλούς προσχολικής εκπαίδευσης, σε σεμινάρια των Σχολικών Συμβούλων της Εύβοιας, της Θεσσαλονίκης, της Πιερίας της Βόρειας Αθήνας, της Αργολίδας, των Χανίων, του Ηρακλείου, του Ρεθύμνου, του Λασιθίου, της Πρεβέζης και της Βέροιας.

2010-2011. «Εισαγωγή στη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών» στα ΠΑΚΕ Πατρών και Κορίνθου.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ-ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΕΡΓΟ

α) Στο Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία

1993-1997: Μέλος της Επιτροπής Προγράμματος Σπουδών.

1993-1994: Μέλος της Επιτροπής Πρακτικών Ασκήσεων.

1994-1998: Μέλος της Επιτροπής φοιτητικών θεμάτων.
1995-1996: Μέλος της Επιτροπής για την "εβδομάδα ανοικτού Πανεπιστημίου".
1996-1998: Υπεύθυνος για τα ευρωπαϊκά προγράμματα του Τμήματος.
1997-1999: Υπεύθυνος πρακτικών ασκήσεων του Τμήματος.
1997-2003: Τεχνικός υπεύθυνος του Τμήματος.
1999-2000: Μέλος της Επιτροπής για την "εβδομάδα ανοικτού Πανεπιστημίου".
2000-2001: Διευθυντής του Τομέα Γνωστικής και Διαφορικής Ανάλυσης.
2000-2001: Πρόεδρος του Τμήματος.
2003-2005: Διευθυντής του Τομέα Θεωρητικής και Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής.
2003-2005: Διευθυντής Μεταπτυχιακών Σπουδών.
2003-2005: Αναπληρωτής Πρόεδρος του Τμήματος.
2005-2006: Πρόεδρος του Τμήματος.

β) Στο Πανεπιστήμιο Πατρών

1993-1994: Μέλος της οργανωτικής επιτροπής της Γ' Πολιτιστικής Πανεπιστημιάδας.
1995-1996: Μέλος της Επιτροπής Πανεπιστημιακού Βήματος.
1996-1998: Μέλος της Επιτροπής SOCRATES του Πανεπιστημίου.
1998-1999: Εκπρόσωπος των επίκουρων καθηγητών στη Σύγκλητο.
2001-2003: Μέλος της Επιτροπής για την Αξιολόγηση.
2002-2003: Μέλος της Επιτροπής για την Κοινωνία της Πληροφορίας.
2005-2006: Μέλος της επιτροπής του προγράμματος Leonardo.
2006-2010: Αντιπρύτανης Οικονομικού Προγραμματισμού και Ανάπτυξης

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΕΡΓΟ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

1. Δημοσιεύσεις σε διεθνή περιοδικά με κριτές

1.1. Papamichaël, Y. Ravanis, K. (1993). La compréhension de la notion du champ magnétique par les enseignants en formation de l'école primaire.
Revue de Recherches en Éducation: Spirale, 10/11, 249-262.

1.2. Ravanis, K. (1994). The discovery of elementary magnetic properties in pre-school age. A qualitative and quantitative research within a piagetian framework.
European Early Childhood Education Research Journal, 2(2), 79-91.

1.3. Ravanis, K. Papamichaël, Y. (1995). Procédures didactiques de déstabilisation du système de représentation spontanée des élèves pour la propagation de la lumière.
Didaskalia, 7, 43-61.

1.4. Ravanis, K. (1996). Stratégies d'interventions didactiques pour l'initiation des enfants de l'école maternelle en sciences physiques.
Revue de Recherches en Éducation: Spirale, 17, 161-176.

1.5. Koliopoulos, D. Ravanis, K. (1998). L'enseignement de l'énergie au collège vu par les enseignants. Grille d'analyse de leurs conceptions.
Aster, 26, 165-182.

1.6. Ravanis, K. Bagakis, G. (1998). Science education in kindergarten: sociocognitive perspective.
International Journal of Early Years Education, 6(3), 315-327.

1.7. Ravanis, K. (1999). Représentations des élèves de l'école maternelle: le concept de lumière.
International Journal of Early Childhood, 31(1), 48-53.

1.8. Koliopoulos, D. Ravanis, K. (2000). Élaboration et évaluation du contenu conceptuel d'un curriculum constructiviste concernant l'approche énergétique des phénomènes mécaniques.
Didaskalia, 16, 33-56.

1.9. Jimoyiannis, A. Mikropoulos, T. Ravanis, K. (2000). Students' performance towards computer simulations on Kinematics.
Themes in Education, 1(4), 357-372.

1.10. Valanides, N. Gritsi, F. Kampeza, M. Ravanis, K. (2000). Changing pre-school children's conceptions of the day/night cycle.
International Journal of Early Years Education, 8(1), 27-39.

1.11. Koliopoulos, D. Ravanis, K. (2000). Réflexions méthodologiques sur la formation d'une culture concernant le concept d'énergie à travers l'éducation formelle.
Revue de Recherches en Éducation: Spirale, 26, 73-86.

- 1.12. Ravanis, K. (2000). La construction de la connaissance physique à l'âge préscolaire : recherches sur les interventions et les interactions didactiques. *Aster*, 31, 71-94.
- 1.13. Zacharos, K. Ravanis, K. (2000). The transformation of natural to geometrical concepts, concerning children 5-7 years old. The case of measuring surfaces. *European Early Childhood Education Research Journal*, 8(2), 63-72.
- 1.14. Koliopoulos, D. Ravanis, K. (2001). Didactic implications resulting from students' ideas about energy: an approach to mechanical, thermal and electrical phenomena. *Themes in Education*, 2(2/3), 161-173.
- 1.15. Ravanis, K. Papamichaël, Y. Koulaidis, V. (2002). Social marking and conceptual change: the conception of light for ten-year old children. *Journal of Science Education*, 3(1), 15-18.
- 1.16. Dumas Carré, A. Weil-Barais, A. Ravanis, K. Shourchah, F. (2003). Interactions maître-élèves en cours d'activités scientifiques à l'école maternelle : approche comparative. *Bulletin de Psychologie*, 56(4), 493-508.
- 1.17. Tsatsaroni, A. Ravanis, K. Falaga, A. (2003). Studying the recontextualisation of science in preschool classrooms: Drawing on Bernstein's insights into teaching and learning practices. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 1(4), 385-417.
- 1.18. Koliopoulos, D. Tantaros, S. Papandreou, M. Ravanis, K. (2004). Preschool children's ideas about floating: a qualitative approach. *Journal of Science Education*, 5(1), 21-24.
- 1.19. Ravanis, K. Koliopoulos, D. Hadzigeorgiou, Y. (2004). What factors does friction depend on ? A socio-cognitive teaching intervention with young children. *International Journal of Science Education*, 26(8), 997-1008.
- 1.20. Ravanis, K. (2005). Les Sciences Physiques à l'école maternelle: éléments théoriques d'un cadre sociocognitif pour la construction des connaissances et/ou le développement des activités didactiques. *International Review of Education*, 51(2/3), 201-218.
- 1.21. Ravanis, K. Charalampopoulou, C. Boilevin, J.-M. Bagakis, G. (2005). La construction de la formation des ombres chez la pensée des enfants de 5-6 ans: procédures didactiques sociocognitives. *Revue de Recherches en Éducation: Spirale*, 36, 87-98.
- 1.22. Koliopoulos, D. Boilevin, J. M. Ravanis, K. (2005). A classificação do conteúdo conceitual dos currículos referentes à energia como instrumento educativo. *Pesquisa em Educação em Ciências: Ensaio*, 7(1), 63-75.

- 1.23. Bagakis, G. Balaska, G. Komis, V. Ravanis, K. (2006). Science Education ideas, practices and needs of pre-primary school teachers in Greece.
Science Education International, 17(3), 171-186.
- 1.24. Boilevin, J. M. Ravanis, K. (2007). L'éducation scientifique et technologique à l'école obligatoire face à la désaffection: recherches en didactique, dispositifs et références.
Skholé, HS (1), 5-11.
- 1.25. Dedes, C. Ravanis, K. (2007). Reconstruction des représentations spontanées des élèves: la formation des ombres par des sources étendues.
Skholé, HS (1), 31-39.
- 1.26. Ravanis, K. Koliopoulos, D. (2007). Proceduri didactice de destabilizare și de reconstruire a sistemului de reprezentări spontane referitoare la formarea umbrelor la elevii de 10 ani.
Revista de Psihologie și Științele Educației, II(2), 3-11.
- 1.27. Ravanis, K. Koliopoulos, D. Boilevin, J.M. (2008). Construction of a precursor model for the concept of rolling friction in the thought of preschool age children: A socio-cognitive teaching intervention.
Research in Science Education, 38(4), 421-434.
- 1.28. Ravanis, K. Pantidos, P. (2008). Sciences activities in Preschool Education: Effective and ineffective activities in a piagetian theoretical framework for research and development.
International Journal of Learning, 15(2), 123-132.
- 1.29. Pantidos, P. Valakas, K. Vitoratos, E. Ravanis, K. (2008). Towards applied semiotics: An analysis of iconic gestural signs regarding physics teaching in the light of theater semiotics.
Semiotica, 172(1/4), 201-232.
- 1.30. Ravanis, K. (2008). Le concept de lumière: une recherche empirique sur les représentations des élèves de 8 ans.
Analele Științifice Universității Cuza: Științele Educației, XII, 147-156.
- 1.31. Dedes, C. Ravanis, K. (2009). Teaching image formation by extended light sources: The use of a model derived from the history of science.
Research in Science Education, 39(1), 57-73.
- 1.32. Tantaros, S. Ravanis, K. (2009). De la représentation du monde aux modèles précurseurs de la physique : fantômes dans la Zone du Développement Proximal des enfants de 5-6 ans.
Dossiers des Sciences de l'Éducation, 21, 115-125.
- 1.33. Ravanis, K. Pantidos, P. Vitoratos, E. (2009). Magnetic field mental representations of 14-15 year old students.
Acta Didactica Napocensia. 2(2), 1-7.

- 1.34. Dedes, C. Ravanis, K. (2009). History of science and conceptual change: the formation of shadows by extended light sources. *Science & Education*, 18(9), 1135-1151.
- 1.35. Kampeza, M. Ravanis, K. (2009). Transforming the representations of preschool-age children regarding geophysical entities and physical geography. *Review of Science, Mathematics and ICT Education*, 3(1), 141-158.
- 1.36. Komis, V. Karalis, T. Ravanis, K. Balias, S. (2009). La formation initiale des enseignants en Grèce dans les trente dernières années: le difficile défi de la professionnalisation. *Formation et Profession*, 16(2), 45-47.
- 1.37. Ravanis, K. Boilevin, J. M. (2009). A comparative approach to the representation of light for five-, eight- and ten-year-old children: educational perspectives. *Journal of Baltic Science Education*, 8(3), 182-190.
- 1.38. Ravanis, K. Balias, S. Karalis, T. Komis, V. (2010). La formation universitaire des enseignants du préscolaire et du primaire en Grèce: évolutions et perspectives. *Revista de Formación e Innovación Educativa Universitaria*, 3(1), 33-42.
- 1.39. Ravanis, K. Pantidos, P. Vitoratos, E. (2010). Mental representations of ninth grade students: the case of the properties of the magnetic field. *Journal of Baltic Science Education*, 9(1), 50-60.
- 1.40. Ravanis, K. Papadodima, Z. (2010). Ciencias Físicas y Tecnología en la educación de los hijos de inmigrantes; notas marginales acerca del multiculturalismo. *Miradas en Movimiento*, 3, 69-78.
- 1.41. Vorvilas, G. Karalis, T. Ravanis, K. (2010). Applying Multimodal Discourse Analysis to Learning Objects' User Interface: some preliminary remarks. *Contemporary Educational Technology*, 1(3), 255-266.
- 1.42. Vellopoulou, A. Ravanis, K. (2010). A methodological tool for approaching the didactic transposition of the natural sciences in kindergarten school: the case of the “states and properties of matter” in two Greek curricula. *Review of Science, Mathematics and ICT Education*, 4(2), 29-42.
- 1.43. Ravanis, K. Zacharos, K. Vellopoulou, A. (2010). The formation for shadows: The case of the position of a light source in relevance to the shadow. *Acta Didactica Napocensia*, 3(3), 1-6.
- 1.44. Pantidos, P. Valakas, K. Vitoratos, E. Ravanis, K. (2010). The Materiality of Narrative Spaces: A Theatre Semiotics Perspective into the Teaching of Physics. *Semiotica*, 182(1/4), 305-325..
- 1.45. Ravanis, K. (2010). Représentations, Modèles Précurseurs, Objectifs-Obstacles et Médiation-Tutelle : concepts-clés pour la construction des connaissances du monde physique à l'âge de 5-7 ans. *Revista Electrónica de Investigación en Educación en Ciencias*, 5(2), 1-11.

- 1.46. Vorvilas, G. Karalis, T. Ravanis, K. (2011). A genre-based framework for constructing multimodal content for learning objects.
Asian Journal of Computer Science and Information Technology, 1(1), 1-8.
- 1.47. Ravanis, K. Balias, S. Komis, V. Karalis, T. (2011). Éléments de réflexion sur la formation des enseignants en Grèce : expériences du cadre universitaire et perspectives.
Revista Educação Skepsis, 3(2), 2034-2053.
- 1.48. Vorvilas, G. Karalis, T. Ravanis, K. (2011). Designing Learning Objects: A genre-based approach.
Journal of Baltic Science Education, 10(2), 114-126.
- 1.49. Antonopoulos, K. Zacharos, K. Ravanis, K. (2011). Activities in mathematics education and teaching interactions. The construction of the measurement of capacity in preschoolers.
European Early Childhood Education Research Journal, 19(3), 451-468.
- 1.50. Koliopoulos, D. Adúriz -Bravo, A. Ravanis K. (2011). El “análisis del contenido conceptual” de los currículos y programas de ciencias: una posible herramienta de mediación entre la Didáctica y la Enseñanza de las Ciencias.
Enseñanza de las Ciencias, 29(3), 315-324.
- 1.51. Ravanis, K. (2011). L’écrit et l’activité notationnelle à l’enseignement de la physique: questions actuelles pour la recherche et les pratiques des enseignants.
Journal of Didactics, 2(2), 157-169.
- 1.52. Voutsina, L. Ravanis, K. (2011). History of Physics and conceptual constructions: The case of Magnetism.
Themes in Science and Technology Education, 4(1), 1-20.
- 1.53. Vellopoulou, A. Ravanis, K. (2012). From the formal curriculum to the lesson planning: the didactic transposition kindergarten teachers’ carry out as they plan to teach dissolution.
Skholê, 17, 71-76.
- 1.54. Kampeza, M. Ravanis, K. (2012). Children’s understanding of the earth’s shape: an instructional approach in early education.
Skholê, 17, 115-120.
- 1.55. Ravanis, K. Matalliotaki, E. Vorvilas, G. Komis, V. (accepted). *Les «Objets d’Apprentissage» à l’enseignement : quels choix didactiques et épistémologiques ?*
Synergies Sud-Est Européen, 3.
- 1.56. Ravanis, K. (accepted). Représentations des enfants de 10 ans sur le concept de lumière : perspectives piagétienne.
Schème - Revista Eletrônica de Psicologia e Epistemologia Genéticas, 3(6).

1.57. Ravanis, K. Daoutsali, E. Nikolakopoulou, K. Barke. H.-D. (accepted). Der Lichtbegriff bei 13-14-jährigen Schülern: Eine didaktische Intervention angelehnt an dem Begriff der sozialen Markierung. *Neue Didaktik*.

1.58. Ravanis, K. Papandreou, M. Kampeza, M. Vellopoulou, A. (2013, accepted). Teaching activities for the construction of a precursor model in 5-6 years old children's thinking: the case of thermal expansion and contraction of metals. *European Early Childhood Education Research Journal*, 21(4).

2. Δημοσιεύσεις σε ελληνικά περιοδικά με κριτές

2.1. Ραβάνης, Κ. (1984). Οι Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές στην Εκπαίδευση. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 17, 16-19.

2.2. Ραβάνης, Κ. (1986). Οι Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές στην Εκπαίδευση και η Διδακτική. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 30, 78-84.

2.3. Ραβάνης, Κ. (1988). Μεταβολές καταστάσεων και θερμική ισορροπία. Προβλήματα κατανόησης και γνωστικά εμπόδια παιδιών 11 - 12 ετών. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 39, 83-89.

2.4. Ραβάνης, Κ. (1991). Νοητικές παραστάσεις μαθητών της Πέμπτης Δημοτικού για την έννοια του χρόνου διάδοσης του φωτός. *Επιθεώρηση Φυσικής*, Ζ(20), 17-21.

2.5. Ραβάνης, Κ. Παπαμιχαήλ, Γ. (1992). Πειραματικές διαδικασίες αποσταθεροποίησης νοητικών αναπαραστάσεων και μετασχηματισμού τους σε επιστημονικές έννοιες. Η κατανόηση της διάδοσης του φωτός από παιδιά δέκα χρόνων. *Ψυχολογία*, 1(3), 46-57.

2.6. Ραβάνης, Κ. (1992). Οι νοητικές παραστάσεις στη Διδακτική της Φυσικής. *Νέα Παιδεία*, 64, 77-88.

2.7. Ραβάνης, Κ. (1992). Διδακτική της Φυσικής. Επιστημολογικά και ερευνητικά πλαίσια. *Νεοελληνική Παιδεία*, 25/26, 79-89.

2.8. Βαϊτση, Μ. Παπαγεωργίου, Ε. Μπαγάκης, Γ. Ραβάνης, Κ. Παπαμιχαήλ, Γ. (1993). Η διδακτική αποσταθεροποίηση των αυθόρμητων παραστάσεων παιδιών προσχολικής ηλικίας για τα φαινόμενα της τήξης και της εξαέρωσης. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 19, 308-338.

2.9. Ραβάνης, Κ. (1994). Το φως ως οντότητα στο χώρο. Αυθόρμητες νοητικές παραστάσεις παιδιών ηλικίας δέκα ετών. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 74, 71-78.

- 2.10. Γαλημιτάκη, Δ. Καραμάνου, Α. Κορδιστού, Μ. Μπαρμπαγιάννη, Ε. Παππά, Ε. Ραβάνης, Κ. (1995). Οι Φυσικές Επιστήμες στην προσχολική εκπαίδευση. Το παράδειγμα της μύησης στο μαγνητισμό. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 81, 85-91.
- 2.11. Χατζηνικήτα, Β. Κουλαϊδής, Β. Ραβάνης, Κ. (1996). Ιδέες μαθητών προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας για το βρασμό του νερού. *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*, 2, 106-116.
- 2.12. Χαραλαμποπούλου, Χ. Κοσμοπούλου, Δ. Ραβάνης, Κ. Παπαμιχαήλ, Γ. (1997). Ο σχηματισμός των σκιών. Μία διδακτική παρέμβαση αποσταθεροποίησης βιωματικών νοητικών παραστάσεων παιδιών προσχολικής ηλικίας. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 26, 225-246.
- 2.13. Ραβάνης, Κ. (1997). Οι Φυσικές Επιστήμες στην προσχολική εκπαίδευση. Δυνατότητες και αναγκαιότητες. *Η Λέσχη των Εκπαιδευτικών*, 18, 29-31.
- 2.14. Κολιόπουλος, Δ. Ραβάνης, Κ. (1998). Η έννοια της ενέργειας στη σκέψη των μαθητών. Ερευνητικά ευρήματα και διδακτικές επιπτώσεις. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 100, 69-77.
- 2.15. Βουτσινά, Χ. Ραβάνης, Κ. (1998). Το φως ως φυσική οντότητα στη σκέψη των παιδιών της προσχολικής ηλικίας. Διδακτική προσέγγιση. *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*, 3, 84-98.
- 2.16. Κολιόπουλος, Δ. Ραβάνης, Κ. (1998). Οι επιστημολογικές διαστάσεις του προβλήματος του διδακτικού μετασχηματισμού. Κατασκευάζοντας ένα αναλυτικό πρόγραμμα για τη διδασκαλία της ενέργειας στο γυμνάσιο. *Επιθεώρηση Φυσικής*, Η(26), 36-46.
- 2.17. Αποστολίδου, Μ. Ασβεστά, Ε. Ραβάνης, Κ. (1998). Βιωματικές νοητικές παραστάσεις για την έννοια της τριβής. Μια εμπειρική έρευνα με μαθητές/τριες Νηπιαγωγείου. *Νέα Παιδεία*, 88, 152-163.
- 2.18. Ραβάνης, Κ. Αποστολίδου, Μ. Ασβεστά, Ε. Κολιόπουλος, Δ. (2002). Διαδικασίες διδακτικής αλληλεπίδρασης και γνωστικοί μετασχηματισμοί: η τριβή ολίσθησης στη σκέψη παιδιών 5-6 ετών. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 34, 156-172.
- 2.19. Δαπόντες, Ν. Ραβάνης, Κ. (2003). Ο σχεδιασμός και η δημιουργία εκπαιδευτικού λογισμικού για τη Φυσική: το παράδειγμα του γνωστικού τομέα της Κινηματικής. *Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών: Έρευνα και Πράξη*, 6, 28-36.
- 2.20. Τάνταρος, Σ. Κολιόπουλος, Δ. Παπανδρέου, Μ. Ραβάνης, Κ. (2004). "Επίπλευση" και "βύθιση" των σωμάτων στη σκέψη παιδιών προσχολικής ηλικίας: πρόδρομα μοντέλα και συμβολικές παραστάσεις. *Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών: Έρευνα και Πράξη*, 7, 31-36.

- 2.21. Ραβάνης, Κ. (2006). Η "Κοινωνία της Γνώσης και της Πληροφορίας" ως ιδεολογική κατασκευή και οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην εκπαίδευση: η πρόκληση της ορθολογικότητας.
Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, 1Β(48), 121-138.
- 2.22. Δέδες, Χ. Ραβάνης, Κ. (2006). Εργαστηριακή διδασκαλία της Οπτικής και Ιστορία της Επιστήμης: διδακτική προσέγγιση.
Νέα Παιδεία, 118, 87-100.
- 2.23. Σκαμάγκα, Κ. Ραβάνης, Κ. Κολιόπουλος, Δ. (2008). Οι στοιχειώδεις μαγνητικές ιδιότητες ως αναλογικοί συλλογισμοί για τη συγκρότηση ενός πρόδρομου μοντέλου της έννοιας του βάρους στη σκέψη παιδιών 11 ετών.
Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση, 1(3), 223 - 253.
- 2.24. Ραβάνης, Κ. (2009). Η περιπέτεια της προσέγγισης του κόσμου της Αστρονομίας από τα μικρά παιδιά: η ατέρμων σύγκρουση μοντέλου και εμπειρίας. *Σύγχρονο Νηπιαγωγείο*, 69, 104-109.
- 2.25. Ανθοπούλου. Β. Παπαϊωάννου, Χ. Ραβάνης, Κ. (2009). Η φωτογραφία και η φωτογραφική μηχανή στη σκέψη παιδιών προσχολικής ηλικίας.
Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών: Έρευνα και Πράξη, 31, 4-18.
- 2.26. Ραβάνης, Κ. (2011). Βασική εκπαίδευση και επιμόρφωση στις Επιστήμες της Αγωγής των εκπαιδευτικών των "Θετικών" Επιστημών: ανορθολογικοί άνεμοι, επιστημολογικές θύελλες.
Συγκριτική και Διεθνής Εκπαιδευτική Επιθεώρηση, 16/17, 89-102.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΕΣ ΣΕ ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1. Ραβάνης, Κ. Παπαμιχαήλ, Γ. (1994). Η διαδικασία της κοινωνικογνωστικής σύγκρουσης ως παράγων μετασχηματισμού των αυθόρμητων παραστάσεων παιδιών 10 ετών, για το σχηματισμό της σκιάς, σε επιστημονικές έννοιες.
Στο Β. Κουλαϊδής (επιμ.), *Αναπαραστάσεις του φυσικού κόσμου*. Gutenberg, Αθήνα, 201 - 232.
2. Ραβάνης, Κ. Μπαγάκης, Γ. Παπαμιχαήλ, Γ. (1994). Έρευνες επίλυσης προβλημάτων και συγκρότησης λογικομαθηματικών εννοιών στη Διδακτική και την Ψυχολογία. Η οπτική της Διδακτικής της Φυσικής.
Στο Γ. Παπαμιχαήλ. *Η γνωστική εκπαίδευση στην πρώτη σχολική ηλικία*. Οδυσσέας, Αθήνα, 70-89.
3. Ραβάνης, Κ. Παπαμιχαήλ, Γ. (1994). Ο μετασχηματισμός των αυθόρμητων παραστάσεων παιδιών 10 ετών για το φως: η νοητική συγκρότηση του μοντέλου της Γεωμετρικής Οπτικής για την επίλυση προβλημάτων της διάδοσης του φωτός.
Στο Γ. Παπαμιχαήλ. *Η γνωστική εκπαίδευση στην πρώτη σχολική ηλικία*. Οδυσσέας, Αθήνα, 267-331.

4. Ραβάνης, Κ. (1995). Από τη Γενική Διδακτική στη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών. Παιδαγωγική συνέχεια και επιστημολογική ασυνέχεια.
Στο Η. Μатσαγγούρας (επιμ.), *Η εξέλιξη της Διδακτικής. Επιστημολογική Θεώρηση*. Gutenberg, Αθήνα, 421-446.
5. Ravanis, K. (1998). Procédures didactiques de déstabilisation des représentations spontanées des élèves de 5 et 10 ans. Le cas de la formation des ombres.
In A. Dumas-Carré & A. Weil-Barais (éds), *Tutelle et médiation dans l'éducation scientifique*. P. Lang, Berne, 105-121.
6. Ραβάνης, Κ. (1998). Η κατανόηση του φυσικού κόσμου στην προσχολική ηλικία: οι ανεπάρκειες των εμπειριστικών διδακτικών προσεγγίσεων.
Στο Β. Κουλαϊδής & Κ. Ραβάνης (επιμ.), *Νέες Τεχνολογίες, Φυσικές Επιστήμες και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία*. ΕΚΤ-ΓΓΙ, Αθήνα, 33-46.
7. Ραβάνης, Κ. Αντωνίου, Ε. Νάστη, Ε. (2000). Η νοητική οικοδόμηση του φαινομένου της θερμικής διαστολής και συστολής των στερεών στη σκέψη των παιδιών προσχολικής ηλικίας. Μια εμπειρική έρευνα.
Στο Π. Κόκκοτας (επιμ.), *Διδακτικές προσεγγίσεις στις Φυσικές Επιστήμες: σύγχρονοι προβληματισμοί*. Τυπωθήτω, Αθήνα, 63-83.
8. Ραβάνης, Κ. (2001). Η γνωστική σύγκρουση ως διδακτικό εργαλείο.
Στο Β. Κουλαϊδής (επιστ. ευθ.), *Διδακτική των Φυσικών Επιστημών*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα, τ.Α, 253-274.
9. Καμπεζά, Μ. Γκρίτση, Φ. Χρηστίδου, Β. Τζιμογιάννης, Α. Ραβάνης, Κ. (2001). Η συγκρότηση του φαινομένου της εναλλαγής της μέρας και της νύχτας στη σκέψη των παιδιών προσχολικής ηλικίας.
Στο Κ. Ραβάνης (επιμ.), *Η μύηση των μικρών παιδιών στις Φυσικές Επιστήμες*, Πάτρα, 178-184.
10. Καραλή, Μ. Ραβάνης, Κ. (2001). Το φαινόμενο της διάλυσης στερεού σε υγρό στη σκέψη παιδιών προσχολικής ηλικίας: διδακτική προσέγγιση.
Στο Κ. Ραβάνης (επιμ.), *Η μύηση των μικρών παιδιών στις Φυσικές Επιστήμες*, Πάτρα, 185-193.
11. Ραβάνης, Κ. (2003). Φυσική. Μια προσέγγιση στα θέματα των εισαγωγικών εξετάσεων για την Ανώτατη Εκπαίδευση. Κριτικές επισημάνσεις και παρατηρήσεις για την περίοδο 1961-2001.
Στο Α. Δημαράς & Α. Βερέβη (εποпт.- επιμ.), *Εισαγωγικές εξετάσεις για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: Κριτική προσέγγιση των θεμάτων (1961-2001)*, Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, Αθήνα, 83-96.
12. Καμπεζά, Μ. Ραβάνης, Κ. (2003). Η ανάπτυξη μιας διδακτικής δραστηριότητας για παιδιά προσχολικής ηλικίας με αντικείμενο τη Γη και τα γεωφυσικά χαρακτηριστικά της.
Στο Μ. Τσιτουρίδου (επιμ.), *Οι Φυσικές Επιστήμες και οι Νέες Τεχνολογίες στην εκπαίδευση παιδιών προσχολικής ηλικίας*. Τζιόλας, Θεσσαλονίκη, 55-62.

13. Χαραλαμποπούλου, Χ. Ραβάνης, Κ. (2003). Οι τονικές αξίες των χρωμάτων: στόχοι-εμπόδια στη σκέψη των παιδιών προσχολικής ηλικίας.
Στο Μ. Τσιτουρίδου (επιμ.), *Οι Φυσικές Επιστήμες και οι Νέες Τεχνολογίες στην εκπαίδευση παιδιών προσχολικής ηλικίας*. Τζιόλας, Θεσσαλονίκη, 151-158.
14. Ραβάνης, Κ. (2004). Οι επιδράσεις των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στις δομές και της λειτουργίες της εκπαίδευσης: κριτικές – εκπαιδευτικές παρατηρήσεις
Στο Ι. Βλαχάβας, Β. Δαγδιλέλης, Γ. Ευαγγελίδης, Γ. Παπαδόπουλος, Μ. Σαρατζέμη & Δ. Ψύλλος (επιμ.), *Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην ελληνική εκπαίδευση: απολογισμός και προοπτικές*. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, 374-387.
15. Δέδες, Χ. Ραβάνης, Κ. (2005). Πως εκπέμπεται το φως από εκτεταμένες πηγές; Ανιχνεύοντας νοητικές παραστάσεις μαθητών/τριών 12-16 ετών με τη συνδρομή της Ιστορίας της Επιστήμης.
Στο Δ. Κολιόπουλος & Α. Βαβουράκη (επιμ.), *Διδακτική Φυσικών Επιστημών: οι προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα. Κείμενα για την δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια εκπαίδευση*, ΕΔΙΦΕ, Αθήνα, 15-23.
16. Καμπεζά, Μ. Ραβάνης, Κ. (2005). Διδακτικές παρεμβάσεις και εκπαιδευτικό υλικό: η περίπτωση της αστρονομίας στην προσχολική ηλικία.
Στο Δ. Κολιόπουλος & Α. Βαβουράκη (επιμ.), *Διδακτική Φυσικών Επιστημών: οι προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα. Κείμενα για την πρωτοβάθμια και την προσχολική εκπαίδευση*, ΕΔΙΦΕ, Αθήνα, 39-44.
17. Βελλοπούλου, Α. Ραβάνης, Κ. (2006). Ο κόσμος της Φυσικής στο Αναλυτικό Πρόγραμμα για το Νηπιαγωγείο: μια προσέγγιση στο πλαίσιο της θεωρίας του διδακτικού μετασχηματισμού.
Στο Α. Λουκά, Χ. Παπαδημήτρη-Καχριμάνη & Κ. Κωνσταντίνου (επιμ.), *Διδακτική των Φυσικών Επιστημών και αξιοποίηση Νέων Τεχνολογιών στη νηπιακή εκπαίδευση*, Πανεπιστήμιο Κύπρου, Λευκωσία, 139-151.
18. Καμπεζά, Μ. Ραβάνης, Κ. (2006). Η συγκρότηση στη σκέψη των νηπίων στοιχειωδών αστρονομικών εννοιών: τα "πρόδρομα μοντέλα" ως εργαλεία μαθησιακών διαδικασιών.
Στο Α. Λουκά, Χ. Παπαδημήτρη-Καχριμάνη & Κ. Κωνσταντίνου (επιμ.), *Διδακτική των Φυσικών Επιστημών και αξιοποίηση Νέων Τεχνολογιών στη νηπιακή εκπαίδευση*, Πανεπιστήμιο Κύπρου, Λευκωσία, 7-17.
19. Ραβάνης, Κ. Κολιόπουλος, Δ. (2006). Μια συνθετική προσέγγιση της έννοιας της τριβής ολίσθησης για την προσχολική ηλικία.: βιωματικές νοητικές παραστάσεις, διδακτικές αλληλεπιδράσεις και πρόδρομα μοντέλα.
Στο Δ. Κολιόπουλος, *Θέματα Διδακτικής Φυσικών Επιστημών. Η συγκρότηση της σχολικής γνώσης*, Μεταίχμιο, Αθήνα, 155-174.
20. Karalis, T. Ravanis, K. Komis, V. (2007). La formation des enseignants du préscolaire et du primaire en Grèce entre 1984 et 2006 : contradictions et défis.

In T. Karsenti, R.-P. Garry, J. Bechoux & S. Tchaméni Ngamo (éds), *La formation des enseignants dans la francophonie : diversités, défis et stratégies d'action*, AUF, Montréal, 344-356.

21. Παπαπάνου, Ι. Ραβάνης, Κ. Δεληγιάννη, Β. (2007). Στάσεις και αντιλήψεις εκπαιδευτικών των Θετικών Επιστημών για τον παράγοντα "φύλο" στην εκπαίδευση. Στο Ε. Ντρενογιάννη, Φ. Σέρογλου, Ε. Τρέσσου, *Φύλο και Εκπαίδευση. Μαθηματικά, Φυσικές Επιστήμες, Νέες Τεχνολογίες*, Καλειδοσκόπιο, Αθήνα, 143-159.

22. Χαϊτοπούλου, Ι. Δημάκη, Α. Παπαπάνου, Ι. Ραβάνης, Κ. (2008). Μελλοντικές παιδαγωγοί της προσχολικής ηλικίας μπροστά στο ζήτημα των επιρροών του φύλου στη μάθηση των Φυσικών Επιστημών.

Στο Β. Χρηστίδου (επιμ.), *Εκπαιδεύοντας τα μικρά παιδιά στις Φυσικές Επιστήμες: ερευνητικοί προσανατολισμοί και παιδαγωγικές πρακτικές*, Αδελφοί Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 149-160.

23. Komis, V. Filippidi, A. Karalis, T. Tselios, N. Ravanis, K. (2008). L'introduction des TIC dans l'enseignement universitaire en Grèce : une étude de cas centrée sur la formation des futurs enseignants de l'Université de Patras.

In T. Karsenti, R.-P. Garry & A. Benziane (éds). *Former les enseignants du XXIème siècle dans toute la francophonie*. Presses Universitaires Blaise Pascal, Université de Clermont 2 - RIFEFF, Clermont-Ferrand, 241-252.

24. Χατζηγκήτα, Β. Ραβάνης, Κ. (2010). Συγγραφή άρθρου για δημοσίευση.

Στο Μ. Ζεμπύλας, Α. Μιχαηλίδου-Ευριπίδου & Π. Κενδέου (επιμ.), *Προχωρημένες μέθοδοι έρευνας*, Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Λευκωσία, 723-795.

25. Βελλοπούλου, Α. Ραβάνης, Κ. (2011). Βασικές έννοιες του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου που σχετίζονται με διδακτικά αντικείμενα από τον κόσμο της Φυσικής κάτω από το πρίσμα της θεωρίας του Διδακτικού Μετασχηματισμού: παρουσίαση ενός μεθοδολογικού εργαλείου.

Στο Κ. Πλακίτση, *Κοινωνιογνωστικές και κοινωνικοπολιτισμικές προσεγγίσεις στη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία*, Πατάκης, Αθήνα, 290-306.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΣΕ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

1. Διεθνή Συνέδρια

1.1. Ravanis, K. (1991). Misconceptions of 9,5 - 10,5 year old children regarding the formation of shades. The case of the location of the position of a light source in relevance to the shade.

First General Conference of the Balkan Physical Union. Thessaloniki, September 26-28, 1991.

(Η εργασία είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: Κ. Μ. Paraskevoopoulos (ed.), 1992. *Proceedings of the First General Conference of the Balkan Physical Union*, Hellenic Physical Society, Thessaloniki, I, 63-65).

1.2. Papamichaël, Y. Ravanis, K. (1992). Représentation du champ magnétique par les enseignants en formation.

Première Biennale de l'éducation et de la formation. Débats sur les recherches et les innovations. UNESCO, Paris, 27-30 Avril 1992.

1.3. Ravanis, K. Papamichaël, Y. (1992). Formation des ombres: procédures didactiques conflictuelles de déstabilisation du système de représentation spontanée des élèves de 10 ans.

Deuxième Symposium International "Anthéna 92". Transfert des connaissances en Sciences et Techniques. Université Tunis II, Tunis, 31 Août-4 Septembre 1992.

1.4. Ravanis, K. (1993). La théorie piagetienne comme cadre de référence pour la déploiement des activités de connaissance physique à l'école maternelle. Le cas du magnétisme.

Third European Conference on the Quality of Early Childhood Education. Practice-Oriented Research Related to the Quality of Early Childhood Education. EECERA, Kriopigi, Chalkidiki, 1-3 September 1993.

1.5. Papageorgiou, E. Vaitzi, M. Ravanis, K. Bagakis, G. (1993). Empirical study on the preschool children understanding of the liquids' gasification.

5th Conference of the European Association for Research on Learning and Instruction. Université d'Aix en Provence, Aix en Provence, August 31 - September 5, 1993.

1.6. Ravanis, K. (1995). La formation des ombres. Procédures didactiques conflictuelles.

Colloque franco-québécois: La tutelle en Sciences Expérimentales. Université Paris VII-Denis Diderot, Paris, 2-3 Mars 1995.

1.7. Pandiska, P. Ravanis, K. (1995). Gender in natural science textbooks of Greek school.

UNESCO' S International Workshop: Pedagogical research and school textbooks elaboration. UNESCO Chair of Patras University, Thessaloniki, 29 Mars-1 April 1995.

(Η εργασία είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: M. Kondyli, Y. Papamichael (eds), 1996. *Proceedings of the UNESCO'S International Workshop: Pedagogical research and school textbooks elaboration*, UNESCO Chair of Patras University, Patras, 53-56).

1.8. Ravanis, K. Bagakis, G. (1995). Towards integration of Science Education in pre-school education.

European Conference on Research in Science Education. University of Leeds, Leeds, 7-11 April 1995.

1.9. Ravanis, K. (1995). Le concept de lumière. Représentations des enfants de cinq ans.

Cinquième Congrès Européen sur la Qualité de l'Éducation des Jeunes Enfants. Quels Objectifs Pédagogiques pour l'Éducation Préscolaire (0-7 ans)? INRP - EECERA, Sorbonne, Paris, 7-9 Septembre 1995.

1.10. Ravanis, K. Bagakis, G. Zogza, V. (1999). Science education and Pre-school education.

Third Warwick International Early Years Conference. Sharing Research in Early Childhood Education. Institute of Education, University of Warwick, Coventry, 12-16 April 1999.

1.11. Voutsina, C. Ravanis, K. (1999). Pre-school children's ideas about light and their development: a socioconstructive perspective.

Third Warwick International Early Years Conference. Sharing Research in Early Childhood Education. Institute of Education, University of Warwick, Coventry, 12-16 April 1999.

1.12. Ravanis, K. Bagakis, G. Koliopoulos, D. (1999). The utilisation and operation of the thermometer as a technical tool for the thought of pre-schoolers.

Third Warwick International Early Years Conference. Sharing Research in Early Childhood Education. Institute of Education, University of Warwick, Coventry, 12-16 April 1999.

1.13. Ravanis, K. (1999). Understanding friction: dialogues with five-year old children. *IX European Conference on Developmental Psychology.* Spetses, 1-5 September 1999.

1.14. Koliopoulos, D. Ravanis, K. (1999). La classification du contenu conceptuel des curriculums concernant l'énergie: vers une modélisation des points de vue sur l'enseignement de l'énergie.

Premières rencontres scientifiques de l'Association pour la Recherche en Didactique des Sciences et Techniques. École Normale Supérieure de Cachan, Cachan, 26-28 Octobre 1999.

(Η εργασία είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: ARDIST (éd.), 1999. *Actes des Premières rencontres scientifiques de l'ARDIST: L'actualité de la recherche en didactique des sciences et des techniques*, 156-160).

1.15. Tsatsaroni, A. Falaga, A. Ravanis, K. (2001). Science learning in preschool classrooms: a sociological approach.

The Eight Literacy and Education Research Network Conference Learning. University of Athens, Spetses, 4-8 July 2001.

1.16. Zogza, V. Ravanis, K. Bagakis, G. Koliopoulos, D. (2001). Working with Sciences in Kindergarten: didactic strategies.

Third International Conference on Science Education Research in the Knowledge Based Society. Aristotle University of Thessaloniki, Thessaloniki, 21-26 August 2001.

(Η εργασία είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: D. Psillos et al. (eds), 2001. *Proceedings of the Third International Conference on Science Education Research in the Knowledge Based Society*, Thessaloniki, II, 709-711).

1.17. Tantaros, S. Koliopoulos, D. Papandreou, M. Ravanis, K. (2003). Notational practices within activities of preschoolers' constructions of scientific knowledge.

10th Conference of the European Association for Research on Learning and Instruction. University of Padova, Padova, August 26-30, 2003.

1.18. Ravanis, K. (2005). Enseignement et didactique de la Physique: réflexions et questions critiques sur l'approche de l'activité notationnelle.

Colloque International "Noter pour penser: approches développementales et didactiques". Université d'Angers, Angers 27-28 Janvier 2005.

1.19. Tantaros, S. Sarigianni, K. Sotiropoulou, E. Koliopoulos, D. Ravanis, K. (2005). Étude des notations au but communicationnel par des enfants d'une école primaire en Grèce dans d'une activité scientifique.

Colloque International "Noter pour penser: approches développementales et didactiques". Université d'Angers, Angers 27-28 Janvier 2005.

1.20. Kampeza, M. Ravanis, K. (2006). An Approach to the Introduction of Elementary Astronomy Concepts in Early Education.

European Conference on Educational Research 2006: Transforming Knowledge, University of Geneva, Geneva, 13-15 September 2006.

(Η εργασία είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: Education-line, <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/157797.doc>).

1.21. Tantaros, S. Ravanis, K. (2007). De la représentation du monde aux modèles précurseurs de la physique : fantômes dans la Zone du Développement Proximal des enfants de 5-6 ans.

Colloque International "Théorie historico-culturelle et recherches en éducation et en didactiques". Universités de Toulouse II et de Bordeaux II, Albi 23-25 Avril 2007.

1.22. Komis, V. Filippidi, A. Karalis, T. Tselios, N. Ravanis, K. (2007). L'introduction des TIC dans l'enseignement universitaire en Grèce : une étude de cas centrée sur la formation des futurs enseignants de l'Université de Patras.

Deuxième Colloque Internationale du Réseau Internationale Francophone des Établissements de Formation de Formateurs. IUFM de Guadeloupe, Pointe-à-Pitre, Guadeloupe, 8-9 Novembre 2007.

1.23. Komis, V. Filippidi, A. Karalis, T. Tselios, N. Ravanis, K. (2008). Utiliser un système de formation à distance dans un contexte d'enseignement universitaire conventionnel.

Colloque «Recherches sur l'intégration pédagogique des TIC : perspectives du Nord et du Sud». Association Francophone pour le Savoir, Montréal 7 Mai 2008.

1.24. Antonopoulos, K. Zacharos, K. Ravanis, K. (2009). Measurement activities and teaching interaction in early childhood education. In M. Paramythiotou & C. Angelaki (eds), *European regional conference "Current Issues in Preschool Education in Europe: Shaping the Future"*, OMEP, Syros, 55-63.

1.25. Ravanis, K. (2010). La transformación didáctica: de las materias académicas a las prácticas escolares. In G. Pappas (ed.), *Actas de congreso "La lengua griega en América Latina"*, Universidad de Patras, Buenos Aires-Patras, 143-149.

2. Ελληνικά Συνέδρια

2.1. Δαπόντες, Ν. Ραβάνης, Κ. (1985). Η έρευνα στη Διδακτική της Φυσικής.

Τέταρτο Συνέδριο του περιοδικού Σύγχρονη Εκπαίδευση. Παιδαγωγική έρευνα και Εκπαίδευση. Αθήνα, 22-24 Νοεμβρίου 1985.

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου, *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 29, 95-99).

2.2. Ραβάνης, Κ. (1989). Νοητικές παραστάσεις και συγγραφή σχολικών βιβλίων για τις Φυσικές Επιστήμες. Οι περιπτώσεις της Θερμότητας, της θερμοκρασίας και της θερμικής ισορροπίας στα σχολικά εγχειρίδια της Πέμπτης Δημοτικού.

Τρίτο Κοινό Συνέδριο των Ενώσεων Ελλήνων και Κυπρίων Φυσικών. Λευκωσία, 21-23 Απριλίου 1989.

2.3. Ραβάνης, Κ. (1991). Νοητικές παραστάσεις μαθητών ηλικίας 9,5 - 10,5 ετών, για την ευθύγραμμη διάδοση και το χρόνο διάδοσης του φωτός. Επιστημολογική και ψυχολογική προσέγγιση.

Τρίτο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας. Αθήνα, 29 Μαΐου - 2 Ιουνίου 1991.

2.4. Ραβάνης, Κ. (1992). Επιστημολογικές προϋποθέσεις της οικοδόμησης προγράμματος Φυσικών Επιστημών για την Προσχολική Εκπαίδευση.

Δεύτερο Συμπόσιο για την Παιδεία. Η Προσχολική Αγωγή στην Ελλάδα. Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα, 25-27 Σεπτεμβρίου 1992.

2.5. Ραβάνης, Κ. (1992). Ο μύθος της ουδετερότητας της διδασκαλίας και η αδυναμία συγκρότησης κοινού συστήματος σημασιών εκπαιδευτικού και μαθητή. Η περίπτωση των Φυσικών Επιστημών.

Έκτο Συνέδριο του περιοδικού Σύγχρονη Εκπαίδευση. Ο εκπαιδευτικός και το έργο του. Αθήνα, 26-28 Νοεμβρίου 1992.

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου, *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 69, 34-38).

2.6. Ραβάνης, Κ. (1993). Η κατανόηση του φαινομένου της άσκησης δυνάμεων αλληλεπίδρασης σε μαγνητικό πεδίο, από μαθητές Τρίτης Γυμνασίου.

Έκτο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Φυσικών. Κομοτηνή, 18-21 Μαρτίου 1993.

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: ΕΕΦ, 1997. *Πρακτικά 6^{ου} συνεδρίου*. τ. Α, Αθήνα, 14-18).

2.7. Μαυροπούλου, Μ. Τερζούδη, Μ. Ραβάνης, Κ. Μπαγάκης, Γ. Παπαμιχαήλ, Γ. (1993). Η διάδοση της θερμότητας στα στερεά. Μελέτη των νοητικών παραστάσεων μαθητών προσχολικής ηλικίας.

Έκτο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Φυσικών. Κομοτηνή, 18-21 Μαρτίου 1993.

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: ΕΕΦ, 1997. *Πρακτικά 6^{ου} συνεδρίου*. τ. Α, Αθήνα, 27-30).

2.8. Ραβάνης, Κ. Παπαμιχαήλ, Γ. (1993). Η κοινωνική σήμανση ως διδακτικός μηχανισμός μετασχηματισμού αυθόρμητων νοητικών παραστάσεων σε επιστημονικές έννοιες. Η περίπτωση του φωτός.

Τέταρτο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας. Θεσσαλονίκη, 27-30 Μαΐου 1993.

2.9. Ραβάνης, Κ. Καραλής, Θ. (1993). Η διδασκαλία της έννοιας της ευθύγραμμης διάδοσης του φωτός με χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή.

Πρώτο Συνέδριο Διδακτικής των Μαθηματικών και Πληροφορικής στην Εκπαίδευση. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα, 20-23 Οκτωβρίου 1993.

(Η εργασία είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: Α. Μικρόπουλος (επιμ.), 1993. *Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου Διδακτικής των Μαθηματικών και Πληροφορικής στην Εκπαίδευση.* Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Ιωάννινα, Β, 217-228).

2.10. Παπαμιχαήλ, Γ. Ραβάνης, Κ. Μπαγάκης, Γ. (1994). Συγκρότηση και μετασχηματισμός των εννοιών: προβληματισμοί σχετικοί με τη μετάβαση από το δομισμό στο λειτουργισμό.

Επιστημονική ημερίδα. Η εννοιολογική αλλαγή στους μαθητές: Η περίπτωση των Φυσικών Επιστημών. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 26 Φεβρουαρίου 1994.

2.11. Ραβάνης, Κ. (1994). Οι διαφορές επιδόσεων μεταξύ αγοριών και κοριτσιών στις Φυσικές Επιστήμες. Μια υπόθεση Διδακτικού Συμβολαίου; *Ευρωπαϊκό Συνέδριο: Εκπαίδευση και ισότητα ευκαιριών.* Γενική Γραμματεία Ισότητας, Αθήνα, 7-9 Απριλίου 1994.

(Η εργασία είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: Ν. Παπαγεωργίου (επιμ.), 1995. *Πρακτικά Συνεδρίου "Εκπαίδευση και ισότητα ευκαιριών".* Γενική Γραμματεία Ισότητας, Αθήνα, 252-262).

2.12. Ραβάνης, Κ. 1994. Αναλυτικό πρόγραμμα και Διδακτική φυσικών εννοιών. Η περίπτωση της προσχολικής ηλικίας.

Πανελλήνιο Συνέδριο: Αναλυτικά Προγράμματα στην Προσχολική Αγωγή. Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα, 20-22 Μαΐου 1994.

(Η εργασία είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: Κ. Χρυσafiδης & Μ. Καλδρυμίδου (επιμ.), 1997. *Πρακτικά 1ου Συνεδρίου Προσχολικής Αγωγής,* Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα, τ. Β, 195-202).

2.13. Παντίσκα, Π. Παπαπάνου, Γ. Ραβάνης, Κ. (1996). Η διάκριση των δύο φύλων στα σχολικά εγχειρίδια των Φυσικών Επιστημών: παραδοσιακές και εναλλακτικές προσεγγίσεις.

Διεθνές Συνέδριο : Εκπαιδευτικοί, φύλο, σχολική πράξη. Τμήμα Ψυχολογίας και Τομέας Παιδαγωγικής Τμήματος Φιλοσοφίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 2-4 Απριλίου 1996.

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: Β. Δεληγιάννη & Σ. Ζιώγου (επιμ.), 1997. *Πρακτικά Συνεδρίου "Φύλο και σχολική πράξη".* Βάνιας, Θεσσαλονίκη, 331-338).

2.14. Ραβάνης, Κ. 1997. Συγκρουσιακές διδακτικές διαδικασίες: από τις περιγραφικές στις συστηματικές όψεις. Το παράδειγμα της Οπτικής.

Επιστημονική διημερίδα. Οι Φυσικές Επιστήμες και η Τεχνολογία στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αθηνών, 7-8 Φεβρουαρίου 1997.

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά της διημερίδας: Γ. Καλκάνης (επιμ.), 1997. *Ανακοινώσεις διημερίδας "Οι Φυσικές Επιστήμες και η Τεχνολογία στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση".* ΠΤΔΕ, Αθήνα, 84-89).

- 2.15. Ραβάνης, Κ. Κουλαϊδής, Β. Κολιόπουλος, Δ. (1997). Κατάρτιση ανέργων παιδαγωγών στις Φυσικές Επιστήμες, τις Νέες Τεχνολογίες και την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Μία προσπάθεια συνεργασίας δημόσιων και ιδιωτικών φορέων. *Τρίτο Συνέδριο του περιοδικού Εκπαιδευτική Κοινότητα. Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: θεσμοθετημένες και άτυπες μορφές*. Αθήνα, 21 - 23 Μαρτίου 1997.
- 2.16. Ραβάνης, Κ. (1998). Αγορά εργασίας και νέες τεχνολογίες: νέα πεδία αντιθέσεων για την εκπαίδευση. *Συνέδριο: Φύλο, ισότητα ευκαιριών, νέες τεχνολογίες. Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, Γενική Γραμματεία Ισότητας*. Θεσσαλονίκη, 28-29 Μαρτίου 1998. (Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: ΚΕΘΙ, 1998. *Πρακτικά Συνεδρίου "Εκπαίδευση και Φύλο / Νέες Τεχνολογίες"*. Αθήνα, 180-186).
- 2.17. Βουτσινά, Χ. Χαραλαμποπούλου, Χ. Ραβάνης, Κ. (1998). Το φως ως αυτόνομη οντότητα και ο σχηματισμός των σκιών: στόχοι-εμπόδια στη σκέψη των παιδιών προσχολικής ηλικίας. *Πρώτο Πανελλήνιο Συνέδριο Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών και Εφαρμογής των Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση*. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη 29-31 Μαΐου 1998. (Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του συνεδρίου: Π. Κουμαράς, Π. Καριώτογλου, Β. Τσελφές & Δ. Ψύλλος (επιμ.), 1998. *Πρακτικά πρώτου πανελληνίου συνεδρίου Διδακτικής Φυσικών Επιστημών και εφαρμογής των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση*, ΠΤΔΕ-ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, εκδ. Χριστοδουλίδη, 193-198).
- 2.18. Ραβάνης, Κ. Κολιόπουλος, Δ. Μπαγάκης, Γ. (1998). Η χρήση του θερμομέτρου ως τεχνικού εργαλείου. Βιωματικές νοητικές παραστάσεις παιδιών προσχολικής ηλικίας. *Πρώτο Πανελλήνιο Συνέδριο Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών και Εφαρμογής των Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση*. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη 29-31 Μαΐου 1998.
- 2.19. Δαπόντες, Ν. Ραβάνης, Κ. (1998). Ο ρόλος των πολλαπλών αναπαραστάσεων και των δραστηριοτήτων στη σχεδίαση ενός εκπαιδευτικού λογισμικού κινηματικής. *Πρώτο Πανελλήνιο Συνέδριο Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών και Εφαρμογής των Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση*. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη 29-31 Μαΐου 1998. (Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του συνεδρίου: Π. Κουμαράς, Π. Καριώτογλου, Β. Τσελφές & Δ. Ψύλλος (επιμ.), 1998. *Πρακτικά πρώτου πανελληνίου συνεδρίου Διδακτικής Φυσικών Επιστημών και εφαρμογής των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση*, ΠΤΔΕ-ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, εκδ. Χριστοδουλίδη, 487-492).
- 2.20. Κολιόπουλος, Δ. Ραβάνης, Κ. (1998). Ο εποικοδομητικός μετασχηματισμός του εννοιολογικού περιεχομένου ενός παραδοσιακού αναλυτικού προγράμματος για την ενέργεια στη βαθμίδα του Γυμνασίου. *Πρώτο Πανελλήνιο Συνέδριο Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών και Εφαρμογής των Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση*. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη 29-31 Μαΐου 1998.
- 2.21. Ραβάνης, Κ. Κολιόπουλος, Δ. (1999). Εκπαιδευτικά προγράμματα και διδακτικό υλικό για τη διδασκαλία της Φυσικής: η τεράστια αδράνεια του αναχρονισμού.

Όγδοο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Φυσικών. Πύργος, 28-31 Ιανουαρίου 1999.

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: ΕΕΦ, 2000. *Πρακτικά 8^{ου} συνεδρίου*. τ. Α, Αθήνα, 183-187).

2.22. Ραβάνης, Κ. (1999). Η παραγωγή και η χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού ως διδακτική επιλογή.

Πανελλήνιο Συνέδριο "Πληροφορική και Εκπαίδευση". Σύλλογος Καθηγητών Πληροφορικής Ηπείρου – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Ιωάννινα 14-15 Μαΐου 1999.

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του συνεδρίου: Α. Τζιμογιάννης (επιμ.), 1999. *Πανελλήνιο Συνέδριο "Πληροφορική και Εκπαίδευση"*, ΣΚΠΗ, Ιωάννινα, 97-103).

2.23. Μπαγάκης, Γ. Ραβάνης, Κ. (1999). Θεωρητικά και μεθοδολογικά στοιχεία για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων Φυσικών Επιστημών στο Νηπιαγωγείο.

Πανελλήνιο Συνέδριο "Η έρευνα στην Προσχολική Εκπαίδευση". Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Κρήτης, 21-23 Οκτωβρίου 1999.

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του συνεδρίου: Ε. Κούρτη (επιμ.), 2001. *Η έρευνα στην προσχολική εκπαίδευση. Διδακτική Μεθοδολογία*, τ. Α, Τυπωθήτω, 297-305).

2.24. Καμπεζά, Μ. Γκρίτση, Φ. Ραβάνης, Κ. (1999). Η συγκρότηση του φαινομένου της εναλλαγής της μέρας και της νύχτας στη σκέψη παιδιών προσχολικής ηλικίας.

Πρώτο Συνέδριο για τις Φυσικές Επιστήμες στην Προσχολική Εκπαίδευση. Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Πατρών, 10-12 Δεκεμβρίου 1999.

2.25. Καραλή, Μ. Ραβάνης, Κ. (1999). Ανίχνευση και μετασχηματισμός βιοματικών νοητικών παραστάσεων παιδιών προσχολικής ηλικίας για το φαινόμενο της διάλυσης στερεού σε υγρό.

Πρώτο Συνέδριο για τις Φυσικές Επιστήμες στην Προσχολική Εκπαίδευση. Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Πατρών, 10-12 Δεκεμβρίου 1999.

2.26. Κολιόπουλος, Δ. Ραβάνης, Κ. (1999). Ο διδακτικός μετασχηματισμός των Φυσικών Επιστημών για την προσχολική ηλικία: η μυθολογία της "δυσκολίας του αντικειμένου".

Πρώτο Συνέδριο για τις Φυσικές Επιστήμες στην Προσχολική Εκπαίδευση. Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Πατρών, 10-12 Δεκεμβρίου 1999.

2.27. Ραβάνης, Κ. (2000). Πως βλέπουμε τα ετερόφωτα αντικείμενα; Βιοματικές νοητικές παραστάσεις μαθητών/τριών 12-13 ετών για την όραση.

Δεύτερο Πανελλήνιο Συνέδριο Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών και Εφαρμογής των Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση. Τμήμα Επιστημών της Αγωγής, Πανεπιστήμιο Κύπρου, Λευκωσία 3-5 Μαΐου 2000.

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του συνεδρίου: Ν. Βαλανίδης (επιμ.), 2000. *Πρακτικά δεύτερου πανελληνίου συνεδρίου Διδακτικής Φυσικών Επιστημών και εφαρμογής των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση*, Τμήμα Επιστημών της Αγωγής, Πανεπιστήμιο Κύπρου, Λευκωσία, τ.1, 214-221).

- 2.28. Κολιόπουλος, Δ. Ραβάνης, Κ. (2001). Η συγκρότηση Αναλυτικών Προγραμμάτων για τη διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών: από τον εμπειρισμό στη θεωρία των αναλυτικών Προγραμμάτων και τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών. *Ημερίδα "Η διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών στην Ελλάδα σήμερα"*. Ένωση για τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών, Αθήνα 3 Μαρτίου 2001. (Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά της ημερίδας: Π. Κόκκοτας & Ι. Βλάχος (επιμ.), 2001. *Η διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών στις αρχές του 21^{ου} αιώνα: προβλήματα και προοπτικές*. Γρηγόρης, Αθήνα, 67-76).
- 2.29. Ραβάνης, Κ. (2001). Η μετάβαση από τα Παιδαγωγικά Τμήματα στα Τμήματα Επιστημών της Εκπαίδευσης: αντιφάσεις και αντιθέσεις σε μια συγκυρία κοινωνικών και εκπαιδευτικών μετασχηματισμών. *Συνέδριο "Προοπτικές των Παιδαγωγικών Τμημάτων"*. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ρόδος 9-11 Μαρτίου 2001.
- 2.30. Καμπεζά, Μ. Ραβάνης, Κ. (2001). Η εικόνα της γης και τα γεωφυσικά χαρακτηριστικά της: μια διδακτική προσέγγιση στο χώρο της προσχολικής ηλικίας. *Δεύτερο Συνέδριο για τις Φυσικές Επιστήμες στην Προσχολική Εκπαίδευση*. Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 14-16 Δεκεμβρίου 2001.
- 2.31. Χαραλαμποπούλου, Χ. Ραβάνης, Κ. (2001). Οι τονικές αξίες των χρωμάτων: στόχοι-εμπόδια στη σκέψη των παιδιών προσχολικής ηλικίας. *Δεύτερο Συνέδριο για τις Φυσικές Επιστήμες στην Προσχολική Εκπαίδευση*, Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 14-16 Δεκεμβρίου 2001.
- 2.32. Κολιόπουλος, Δ. Μπαγάκης, Γ. Ραβάνης, Κ. Ζόγκζα, Β. (2002). Οι Φυσικές Επιστήμες στο Νηπιαγωγείο: το νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα. *Ημερίδα "Τα νέα Αναλυτικά Προγράμματα των Φυσικών Επιστημών στο διαθεματικό ενιαίο πλαίσιο προγράμματος σπουδών στην υποχρεωτική εκπαίδευση"*. Ένωση για τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών, Αθήνα 9 Φεβρουαρίου 2002.
- 2.33. Ραβάνης, Κ. (2002). Από τη Διδακτική στη διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών: εμπόδια και προοπτικές. *Πρώτο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης για τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών*. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αθηνών, 18-21 Απριλίου 2002. (Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: Π. Κόκκοτας, Ι. Βλάχος, Π. Πήλιουρας & Α. Πλακίτση (επιμ.), 2003. *Η διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών στην Κοινωνία της Πληροφορίας*, Γρηγόρης, Αθήνα, 39-47).
- 2.34. Βιτσάκη, Ζ. Ραβάνης, Κ. (2002). Μικρο-ανάλυση διδακτικών αλληλεπιδράσεων: η περίπτωση ενός εισαγωγικού μαθήματος για τα ηλεκτρικά κυκλώματα. *Πρώτο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης για τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών*. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αθηνών, 18-21 Απριλίου 2002. (Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: Π. Κόκκοτας, Ι. Βλάχος, Π. Πήλιουρας & Α. Πλακίτση (επιμ.), 2003. *Η διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών στην Κοινωνία της Πληροφορίας*, Γρηγόρης, Αθήνα, 418-426).

2.35. Καμπεζά, Μ. Ραβάνης, Κ. (2002). Εμπόδια-στόχοι στη σκέψη των παιδιών προσχολικής ηλικίας: η Γη ως ουράνιο σώμα και χώρος διαβίωσης. *Πρώτο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης για τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών*, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αθηνών, 18-21 Απριλίου 2002.

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: Π. Κόκκοτας, Ι. Βλάχος, Π. Πήλιουρας & Α. Πλακίτση (επιμ.), 2003. *Η διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών στην Κοινωνία της Πληροφορίας*, Γρηγόρης, Αθήνα, 440-444).

2.36. Σκαμάγκα, Κ. Ραβάνης, Κ. Κολιόπουλος, Δ. (2002). Η καθοδήγηση και η διαμεσολάβηση ως στρατηγικές επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης στα πλαίσια των διδακτικών δραστηριοτήτων: η περίπτωση της έννοιας του βάρους.

Τρίτο Πανελλήνιο Συνέδριο Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών και Εφαρμογής των Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση. Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο, 9-11 Μαΐου 2002.

2.37. Ραβάνης, Κ. (2002). Η "Κοινωνία της Πληροφορίας" ως ιδεολόγημα και στην εκπαίδευση. Σχόλια στα περιθώρια των παγκόσμιων ιστών.

Τέταρτο Ετήσιο Συνέδριο της Μονάδας Μεθοδολογίας και Προγραμμάτων Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Πατρών. Πανεπιστήμιο Πατρών, 17-19 Μαΐου 2002.

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: Γ. Μπαγάκης (επιμ.), 2003. *Ο εκπαιδευτικός και η ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση*, Μεταίχμιο, Αθήνα, 82-88).

2.38. Ραβάνης, Κ. (2003). Η Φυσική στον κόσμο της εκπαίδευσης: διδασκαλία, Διδακτική και εκπαιδευτικές αποφάσεις.

Όγδοο Κοινό Συνέδριο των Ενώσεων Ελλήνων και Κυπρίων Φυσικών, Καλαμάτα, 17-19 Ιανουαρίου 2003.

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: ΕΕΦ, 2003. *Πρακτικά 8^{ου} κοινού συνεδρίου των Ενώσεων Ελλήνων και Κυπρίων Φυσικών*, τ. Α, Αθήνα, 32-35).

2.39. Τάνταρος, Σ. Κολιόπουλος, Δ. Παπανδρέου, Μ. Ραβάνης, Κ. (2003). Οι πρακτικές συμβολικής αναπαράστασης στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων για την κατασκευή των επιστημονικών γνώσεων στην προσχολική ηλικία.

Ένατο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας, Ρόδος, 21-24 Μαΐου 2003.

2.40. Ραβάνης, Κ. (2004). Θεωρητικά και μεθοδολογικά πλαίσια για τη νοητική συγκρότηση ιδιοτήτων των υλικών, φαινομένων του φυσικού κόσμου και εννοιών των Φυσικών Επιστημών στην προσχολική ηλικία: προς μια κοινωνιογνωστική προοπτική για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων.

Τρίτο Συνέδριο για τις Φυσικές Επιστήμες στην Προσχολική Εκπαίδευση. Τμήμα Επιστημών της Αγωγής, Πανεπιστήμιο Κύπρου, 30 Ιανουαρίου – 1 Φεβρουαρίου 2004. (Προσκεκλημένη εισήγηση)

2.41. Βελλοπούλου, Α. Ραβάνης, Κ. (2004). Η θεωρία του Διδακτικού Μετασχηματισμού και οι Θετικές Επιστήμες στο Νηπιαγωγείο: επίσημο και πραγματοποιούμενο πρόγραμμα.

Τρίτο Συνέδριο για τις Φυσικές Επιστήμες στην Προσχολική Εκπαίδευση. Τμήμα Επιστημών της Αγωγής, Πανεπιστήμιο Κύπρου, 30 Ιανουαρίου – 1 Φεβρουαρίου 2004.

2.42. Καμπεζά, Μ. Ραβάνης, Κ. (2004). Τα "πρόδρομα μοντέλα" στις διαδικασίες συγκρότησης του φυσικού κόσμου στη σκέψη παιδιών προσχολικής ηλικίας: η περίπτωση των στοιχειωδών εννοιών Αστρονομίας.

Τρίτο Συνέδριο για τις Φυσικές Επιστήμες στην Προσχολική Εκπαίδευση. Τμήμα Επιστημών της Αγωγής, Πανεπιστήμιο Κύπρου, 30 Ιανουαρίου – 1 Φεβρουαρίου 2004.

2.43. Δέδες, Χ. Ραβάνης, Κ. (2004). Πώς εκπέμπεται το φως από εκτεταμένες πηγές; Ανιχνεύοντας νοητικές παραστάσεις μαθητών/τριών 12-16 ετών με τη συνδρομή της Ιστορίας της Επιστήμης.

Δεύτερο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης για τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών και δεύτερο Συμπόσιο IOSTE, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Πανεπιστήμιο Πατρών, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, 18-20 Μαρτίου 2004.

2.44. Καμπεζά, Μ. Ραβάνης, Κ. (2004). Διδακτικές παρεμβάσεις και εκπαιδευτικό υλικό: η περίπτωση της αστρονομίας στην προσχολική ηλικία.

Δεύτερο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης για τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών και δεύτερο Συμπόσιο IOSTE, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Πανεπιστήμιο Πατρών, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, 18-20 Μαρτίου

2.45. Παπαπάνου, Ι. Ραβάνης, Κ. Δελιγιάννη, Β. (2005). Στάσεις και αντιλήψεις εκπαιδευτικών των θετικών επιστημών για τον παράγοντα φύλο στην εκπαίδευση.

Επιστημονικό Συμπόσιο "Φύλο και Εκπαίδευση: Μαθηματικά, Φυσικές Επιστήμες και Νέες Τεχνολογίες", Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2-3 Απριλίου 2005.

2.46. Ραβάνης, Κ. (2005). Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην εκπαίδευση: από τους κοινωνικούς μακρόκοσμους στους μικρόκοσμους των σχολικών τάξεων.

Τρίτο Πανελλήνιο Συνέδριο για τις ΤΠΕ: Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη διδακτική πράξη, Εκπαιδευτική Πύλη Νοτίου Αιγαίου – Ελληνική Επιστημονική Ένωση ΤΠΕ στην Εκπαίδευση – Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Σύρος, 13-15 Μαΐου 2005. (Προσκεκλημένη εισήγηση)

2.47. Ραβάνης, Κ. (2005). Η ένταξη της διάστασης της ισότητας στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Διημερίδα «Ισότητα και διαφυλικές σχέσεις στην εργασία», ΑΤΕΙ Πατρών, Πάτρα, 16-17 Μαΐου 2005. (Προσκεκλημένη εισήγηση)

2.48. Ραβάνης, Κ. (2005). Διδακτική και Ψυχολογία: η αναγκαία διεπιστημονικότητα.

Διεθνές Συνέδριο «Ψυχολογία και Κοινωνία», Τμήμα Ψυχολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, 16-21 Μαΐου 2005.

2.49. Ραβάνης, Κ. (2005). Οι εκπαιδευτικοί στο πλαίσιο των συζητήσεων για τη βελτίωση της εκπαίδευσης: από το θεσμικό-πολιτικό στο παιδαγωγικό-ατομικό επίπεδο.

Εβδομο Ετήσιο Συνέδριο της Μονάδας Μεθοδολογίας και Προγραμμάτων Εκπαίδευσης του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Πατρών. Πανεπιστήμιο Πατρών, 8-10 Απριλίου 2005.

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: Γ. Μπαγάκης (επιμ.), 2006. *Εκπαιδευτικές αλλαγές, η παρέμβαση του εκπαιδευτικού και του σχολείου*, Μεταίχμιο, Αθήνα, 447-452).

2.50. Δημάκη, Α. Χαϊτοπούλου, Ι. Παπαπάνου, Ι. Ραβάνης, Κ. (2006). Αντιλήψεις και στάσεις μελλοντικών εκπαιδευτικών της προσχολικής ηλικίας για τη διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών: η διάσταση του φύλου.

Τρίτο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης για τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 7-9 Απριλίου 2006.

2.51. Δέδες, Χ. Ραβάνης, Κ. (2006). Μετασχηματίζοντας βιωματικές νοητικές παραστάσεις των μαθητών/τριών στο πεδίο της Οπτικής με τη συνδρομή της Ιστορίας της Επιστήμης: η περίπτωση του σχηματισμού φωτεινών προβολών από εκτεταμένες φωτεινές πηγές.

Τρίτο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης για τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 7-9 Απριλίου 2006.

2.52. Χαϊτοπούλου, Ι. Δημάκη, Α. Παπαπάνου, Ι. Ραβάνης, Κ. (2006). Αναπαραστάσεις πρακτικών μελλοντικών εκπαιδευτικών της προσχολικής ηλικίας για τη διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών.

Τέταρτο Συνέδριο για τις Φυσικές Επιστήμες στην Προσχολική Εκπαίδευση. Παιδαγωγικά Τμήματα Προσχολικής Εκπαίδευσης και Ειδικής Αγωγής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 23-25 Ιουνίου 2006.

2.53. Ραβάνης, Κ. (2007). Θεωρητικά και μεθοδολογικά πλαίσια για τη νοητική συγκρότηση ιδιοτήτων των υλικών, των φαινομένων του φυσικού κόσμου και των εννοιών των Φυσικών Επιστημών στην προσχολική ηλικία: προς μια κοινωνιογνωστική προοπτική για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων.

Επιστημονική Διημερίδα: Τμήμα Νηπιαγωγών. Είκοσι χρόνια μετά, Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα 29-30 Μαΐου 2007. (Προσκεκλημένη εισήγηση)

2.54. Ραβάνης, Κ. (2007). Συζητώντας με τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας για τον κόσμο της Φυσικής: στρατηγικές αποτελεσματικής αλληλεπίδρασης.

Έκτο Πανελλήνιο Συνέδριο της ΟΜΕΡ: η γλώσσα ως μέσο και αντικείμενο μάθησης στην προσχολική ηλικία, ΟΜΕΡ – Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα 1-3 Ιουνίου 2007. (Προσκεκλημένη εισήγηση)

2.55. Δέδες, Χ. Ραβάνης, Κ. (2007). Αποσταθεροποίηση-αναδιοργάνωση βιωματικών νοητικών παραστάσεων με τη συνδρομή της Ιστορίας της Επιστήμης: ο σχηματισμός σκιών από εκτεταμένες φωτεινές πηγές.

Τέταρτο Πανελλήνιο Συνέδριο Ιστορίας, Φιλοσοφίας και Διδασκαλίας των Φυσικών Επιστημών. Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα 5-7 Οκτωβρίου 2007.

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: Δ. Κολιόπουλος (επιμ.), 2007. *Ιστορία, Φιλοσοφία και Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών: η πολιτισμική*

συνιστώσα των Φυσικών Επιστημών στην Εκπαίδευση, ΤΕΕΑΠΗ-Πανεπιστήμιο Πατρών, Αθήνα, 209-219).

2.56. Βουτσινά, Α. Ραβάνης, Κ. (2007). Ιστορικά μοντέλα και νοητικές παραστάσεις μαθητών/τριών λυκείου για το μαγνητισμό.

Τέταρτο Πανελλήνιο Συνέδριο Ιστορίας, Φιλοσοφίας και Διδασκαλίας των Φυσικών Επιστημών. Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα 5-7 Οκτωβρίου 2007.

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: Δ. Κολιόπουλος (επιμ.), 2007. *Ιστορία, Φιλοσοφία και Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών: η πολιτισμική συνιστώσα των Φυσικών Επιστημών στην Εκπαίδευση*, ΤΕΕΑΠΗ-Πανεπιστήμιο Πατρών, Αθήνα, 175-185).

2.57. Ραβάνης, Κ. (2008). Από τη δευτεροβάθμια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: ερωτήματα, διακυβεύματα, επιλογές.

ΙΒ΄ Διεθνές Συνέδριο της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδος – Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Αθήνα 14-16 Δεκεμβρίου 2007. (Προσκεκλημένη εισήγηση)

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: Δ. Χατζηδήμου, Ε. Ταρατόρη, Χ. Βιτσιλάκη & Κ. Χατζηδήμου (επιμ.), 2008. *Πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση*, Ατραπός, Αθήνα, 201-207).

2.58. Δημάκη, Α. Χαϊτοπούλου, Ι. Παπαπάνου, Ι. Ραβάνης, Κ. (2008). Φύλο και διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών: μια ποιοτική προσέγγιση αντιλήψεων μελλοντικών νηπιαγωγών

Τέταρτο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης για τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 9-11 Μαΐου 2008.

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: Π. Κουμαράς & Φ. Σέρογλου (επιμ.), 2008. *Αναλυτικά προγράμματα και βιβλία Φυσικών Επιστημών*, Χριστοδουλίδη, Θεσσαλονίκη, 514-523).

2.59. Βελλοπούλου, Α. Ραβάνης, Κ. (2008). Έννοιες και φαινόμενα από τον κόσμο της Φυσικής στο Αναλυτικό Πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου. Σχολιασμός των διδακτικών προτάσεων και επιλογών του αναλυτικού προγράμματος στα πλαίσια της θεωρίας του Διδακτικού Μετασχηματισμού.

Πέμπτο Συνέδριο για τις Φυσικές Επιστήμες στην Προσχολική Εκπαίδευση. Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 30 Ιανουαρίου – 1 Φεβρουαρίου 2004.

2.60. Ραβάνης, Κ. (2008). Φυσικές Επιστήμες στην Προσχολική Εκπαίδευση: θεωρητικά εργαλεία και εμπειρικές εφαρμογές.

Πρώτο Πανελλήνιο Συνέδριο του Περιοδικού «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο»: Τάσεις, Ερωτήματα και προκλήσεις για την Προσχολική Εκπαίδευση στον 21^ο αιώνα, Αθήνα, 14-16 Νοεμβρίου 2008. (Προσκεκλημένη εισήγηση)

2.61. Ραβάνης, Κ. (2009). Νέα Προγράμματα, παλιά προβλήματα: μια σημείωση.

Ένατο Συνέδριο της Μονάδας Μεθοδολογίας και Προγραμμάτων Εκπαίδευσης του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Πατρών. Πανεπιστήμιο Πατρών, 18-20 Ιανουαρίου 2008.

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: Γ. Μπαγάκης & Κ. Δεμερτζή (επιμ.), 2009. *Ένα χρόνο μετά την εφαρμογή των νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων. Τι άλλαξε;*, Γρηγόρης, Αθήνα, 45-53).

2.62. Βορβυλάς, Γ. Καραλής, Θ. Ραβάνης, Κ. (2010). Η εφαρμογή της πολυτροπικής ανάλυσης του λόγου στα μαθησιακά αντικείμενα'.

7ο Πανελλήνιο Συνέδριο με Διεθνή Συμμετοχή «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση». Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος, 23-26 Σεπτεμβρίου 2010.

(Η εισήγηση είναι δημοσιευμένη στα πρακτικά του Συνεδρίου: Α. Τζιμογιάννης (επιμ.), *Πρακτικά Εργασιών 7ου Πανελλήνιου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση»*, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος, τ.ΙΙ, 27-30).

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1. Γεωργουδής, Σ. Ραβάνης, Κ. (1988). *Θέματα Φυσικής: Έργο-Ενέργεια, Ορμή-Κρούση*. Καστανιώτης, Αθήνα.

2. Ραβάνης, Κ. (1993). *Διδακτική φυσικών εννοιών για την προσχολική ηλικία*. Εκδόσεις Πανεπιστημίου Πατρών, Πάτρα.

3. Κουλαϊδής, Β. Ραβάνης, Κ. (επιμ.). (1998). *Νέες Τεχνολογίες, Φυσικές Επιστήμες και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία*. ΕΚΤ-ΓΓΙ, Αθήνα.

4. Ραβάνης, Κ. (1999). *Οι Φυσικές Επιστήμες στην Προσχολική Εκπαίδευση. Διδακτική και γνωστική προσέγγιση*. Τυπωθήτω, Αθήνα.

5. Ραβάνης, Κ. (επιμ.). (2001). *Η μύηση των μικρών παιδιών στις Φυσικές Επιστήμες. Εκπαιδευτικές και διδακτικές διαστάσεις*. Πάτρα.

6. Ραβάνης, Κ. (2003). *Εισαγωγή στη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών*. Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών, Αθήνα.

7. Ραβάνης, Κ. (2003). *Δραστηριότητες για το Νηπιαγωγείο από τον κόσμο της Φυσικής*. Δίπτυχο, Αθήνα.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Επιστημονική ευθύνη

1) Ερευνητικό πρόγραμμα με τίτλο: "Δημιουργία κινητού κυκλικού εργαστηρίου Φυσικών Επιστημών για την Πέμπτη Δημοτικού" (σε συνεργασία με την συνάδελφο Β. Ζόγκζα).

Χρηματοδότηση: Επιτροπή Ερευνών του Πανεπιστημίου Πατρών (1994-1995).

2) Διακρατικό ερευνητικό πρόγραμμα με τίτλο: "Μύηση παιδιών προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας στις Φυσικές Επιστήμες και επιμόρφωση νηπιαγωγών και δασκάλων" (σε συνεργασία με τη συνάδελφο Andrée Dumas-Carré).

Χρηματοδότηση: Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας στα πλαίσια του Προγράμματος PLATON, της Διακρατικής Επιστημονικής και Τεχνολογικής συνεργασίας με τη Γαλλία (1995-1997).

3) Ερευνητικό-εκπαιδευτικό πρόγραμμα με θέμα: "Διερεύνηση της άνισης πρόσβασης των δύο φύλων στην εκπαίδευση των Φυσικών Επιστημών".

Χρηματοδότηση: Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (1995-1996).

4) Διακρατικό ερευνητικό πρόγραμμα με θέμα: "Training in New Technologies and Science" (σε συνεργασία με τον συνάδελφο Β. Κουλαϊδή).

Χρηματοδότηση: Κοινοτικό πρόγραμμα "ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ", άξονας "NOW" (1996-1997).

5) Ερευνητικό-εκπαιδευτικό πρόγραμμα με θέμα: "Επιμόρφωση - ευαισθητοποίηση εκπαιδευτικών σε θέματα ισότητας των δύο φύλων".

Χρηματοδότηση: Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (1997-1998).

6) Πρόγραμμα βασικής έρευνας "Κ. Καραθεοδωρής" με θέμα: "Οι Φυσικές Επιστήμες στο αναλυτικό πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου: ανάπτυξη, εφαρμογή και αξιολόγηση δραστηριοτήτων για την εισαγωγή παιδιών προσχολικής ηλικίας σε ιδιότητες και φαινόμενα του φυσικού κόσμου και έννοιες των Φυσικών Επιστημών".

Χρηματοδότηση: Επιτροπή Ερευνών του Πανεπιστημίου Πατρών (1998-2001).

7) Ερευνητικό-εκπαιδευτικό πρόγραμμα με θέμα: "Επιμόρφωση - ευαισθητοποίηση εκπαιδευτικών σε θέματα ισότητας των δύο φύλων".

Χρηματοδότηση: Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (1998-1999).

8) Διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα με τίτλο: "Pratiques d'écriture et instrumentation du psychisme : approches psychologiques et didactiques" με επιστημονική υπεύθυνο την καθηγήτρια του Πανεπιστημίου της Angers Annick Weil-Barais

Χρηματοδότηση: Ministère de la Recherche (Γαλλία) (2001-2003).

9) Πρόγραμμα βασικής έρευνας "Κ. Καραθεοδωρής" με θέμα: "Διερεύνηση προβλημάτων ευαισθητοποίησης εκπαιδευτικών σε ζητήματα ισότητας των φύλων και ανάπτυξη σχετικών παρεμβατικών δράσεων στα σχολεία".

Χρηματοδότηση: Επιτροπή Ερευνών του Πανεπιστημίου Πατρών (2002-2005).

10) Πρόγραμμα βασικής έρευνας "Ηράκλειτος" με θέμα: "Η ανάπτυξη, η εφαρμογή και η αξιολόγηση ενός προγράμματος από την περιοχή της στοιχειώδους αστρονομίας για την προσχολική ηλικία".

Χρηματοδότηση: ΥΠΕΠΘ- ΕΠΕΑΕΚ II (2004-2007).

Συμμετοχή στην ερευνητική ομάδα ή/και την επιστημονική επιτροπή

1) Ερευνητικό πρόγραμμα με τίτλο: "Επεξεργασία διδακτικών μεθοδολογιών και εκπαιδευτικού λογισμικού για τη διδασκαλία της Οπτικής της Πέμπτης Δημοτικού".

Χρηματοδότηση: Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας στα πλαίσια του Προγράμματος Συγχρηματοδοτήσεων 1991-1992, με επιστημονικό υπεύθυνο τον συνάδελφο Γ. Παπαμιχαήλ (διάρκεια 1995-1997).

2) Ερευνητικό πρόγραμμα με τίτλο: "Α-ΣΧΟΛΕΙΟ: το διαστημικό σχολείο".

Χρηματοδότηση: ΥΠΕΠΘ-ΕΠΕΑΕΚ I (1997-1998).

3) Επιμορφωτικό πρόγραμμα με αντικείμενο: "Ευαισθητοποίηση εκπαιδευτικών και παρεμβατικά προγράμματα για την προώθηση της ισότητας των φύλων".
Χρηματοδότηση: ΥΠΕΠΘ-ΕΠΕΑΕΚ II (2002-2006), με φορέα υλοποίησης το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας..

ΆΛΛΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Υπεύθυνος έκδοσης, μέλος Συντακτικών Επιτροπών και κριτής Επιστημονικών Περιοδικών

Coordinator Editor του διεθνούς περιοδικού *Review of Science, Mathematics and ICT Education*.

Προσκεκλημένος *Editor* του γαλλικού επιστημονικού περιοδικού *Skholê*, τεύχος HS(1), 2007: *Regards croisés franco-helléniques sur l'éducation scientifique et technologique à l'école obligatoire*

Συντακτικές Επιτροπές και κριτής Διεθνών Περιοδικών: *Aster, Themes in Education, Travail & Formation en Education, Bulletin of the Transilvania University of Brasov, Themes in Science and Technology Education, Recherches en Didactiques des Sciences et des Technologies*.

Κριτής στα περιοδικά: *Acta Didactica Napocensia, Alberta Journal of Educational Research*.

Συντακτικές Επιτροπές και κριτής Ελληνικών Περιοδικών: *Θέματα στην Εκπαίδευση, Σύγχρονη Εκπαίδευση, Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών: Έρευνα και Πράξη, Σύγχρονο Νηπιαγωγείο, Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*.

Συμμετοχή σε Επιστημονικές Ενώσεις

1. Μέλος της Ένωσης Ελλήνων Φυσικών.
2. Μέλος της *European Early Childhood Education Research Association*.
3. Μέλος της *Organisation Mondiale pour l'Éducation Préscolaire*.
4. Μέλος της *Association pour la Recherche en Didactiques en Sciences et Techniques*.
5. Μέλος της Ένωσης για τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών.
6. Μέλος της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση.

Άλλες επιστημονικές δραστηριότητες

1995-1999. Εξεταστής στο διαγωνισμό των κρατικών υποτροφιών του ΙΚΥ.

1995-1999. Αξιολογητής της Επιτροπής Ερευνών του Πανεπιστημίου του Αιγαίου.

1998-1999. Κριτής των εκδόσεων του Ελληνικού Ανοιχτού Πανεπιστημίου.

2001. Εμπειρογνώμονας του ΥΠΕΠΘ για το πρόγραμμα *Tempus*.

2003. Μέλος της γνωμοδοτικής επιτροπής του ΥΠΕΠΘ για την ενέργεια "Παραγωγή βοηθητικού εκπαιδευτικού υλικού για την εισαγωγή θεμάτων σχετικά με τα φύλα στην εκπαιδευτική διαδικασία.

2010. Μέλος της ομάδας εργασίας για τη σύνταξη της έκθεσης για τη διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών στην Ελλάδα για την *Eurydice*.

Παρουσιάσεις βιβλίων, Βιβλιοκριτικές, Εισαγωγές

- Ραβάνης, Κ. (1993). Κολιόπουλος, Δ. (επιμ.). 1993. Η πειραματική Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών στην Ελλάδα. Πνευματικός, Αθήνα. *Εκπαιδευτική Κοινότητα*, 23, 45.
- Ραβάνης, Κ. (1994). UNESCO. 1994. Οδηγός του εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών στο Δημοτικό και το Γυμνάσιο. Red-T-Point, Αθήνα. *Βήμα των Φυσικών*, 8, 16.
- Ραβάνης, Κ. (1998). Driver, R. Guesne, E. Tiberghien, A. (επιμ.). 1993. Οι ιδέες των παιδιών στις Φυσικές Επιστήμες. ΕΕΦ-Τροχαλία, Αθήνα. *Η λέσχη των εκπαιδευτικών*, 18, 40-41.
- Ραβάνης, Κ. (2003). Δαπόντες, Ν. Ιωάννου, Σ. Μαστρογιάννης, Ι. Τζιμόπουλος, Ν. Τσοβόλας, Σ. Αλπιάς, Α. 2003. *Ο δάσκαλος δημιουργός*. Καστανιώτης, Αθήνα.